

žurnál

A photograph of a woman performing aerial silk. She is suspended upside down, holding onto a blue silk. She is wearing a black leotard with a polka-dot pattern and black leggings. Her hair is styled in a bun. The background is dark with red and blue lighting.

Žurnál Univerzity Palackého v Olomouci | březen 2018 | číslo 3 | ročník 27

téma

**Jiný
pohled**

Univerzita Palackého
v Olomouci

Genius loci...

Univerzita Palackého
v Olomouci

Olomoucký Majáles
Univerzity Palackého

9. května 2018

Bezručovy sady | Olomouc

ČeskosLOVEnsko

— aneb 100 let spolu —

OLOMOUCKÝ KONCERTY
MAJÁLES DIVADLO
UP PROJEKCE
SPORT & OUTDOOR
WORKSHOPY NEZISKOVÉ ORGANIZACE

www.majalesolomouc.cz

obsah

- 2 — Nový pohled na rezistenci bakterií vůči nanostříbru zlepší boj proti infekcím
- 5 — Fotostory – Akademický týden
- 6 — Teologická fakulta hostila zasedání ediční rady International Journal of Public Health
- 6 — Pedagogická fakulta zintenzivní praxe studentů
- 7 — Právnická fakulta podepsala smlouvu o spolupráci již se třemi gymnázii
- 7 — Budoucí záchranáři si své znalosti a schopnosti ověřili v terénu
- 8 — Olomoucká vědecká pracoviště představila výzkum rakoviny
- 8 — Zimních radovánek si užívali i lidé s postižením
- 9 — Vědecká centra připraví nano- a biotechnologie pro praktické využití
- 9 — Katedra dějin umění má novou odbornou knihovnu
- 10 — Mezinárodní tým vedený olomouckými vědci odhalil, jak antabus ničí rakovinu
- 12 — Aplikační centrum BALUO láká na technickou jedinečnost a komplexní službu
- 13 — Portrét – Květoslava Princová
- 16 — Úspěchy akademiků a studentů
- 19 — Jazykové okénko
- 20 — Kaleidoskop krátkých zpráv
- 22 — Academia Film Olomouc
- 24 — UniON – univerzita se vydává do regionu
- 25 — Rozhovor – Tomáš Lebeda: Referendum je moje noční můra
- 28 — Reportáž – Univerzita na cestě...
- 30 — Doporučuji – co čte, poslouchá a sleduje akademická obec
- 32 — Unikátní meteorologický varovný systém díky univerzitě
- 33 — Zkušenost – Sedm let v Šanghaji: studium, tai chi a nakonec Olomouc
- 35 — Absolvent – Pavel Sladký: Právník ve službách státu
- 37 — Životní styl – Tanec v letu
- 38 — Odkaz – Operatér ve fraku
- 39 — Zrcadlení – Irsko
- 40 — Univerzita v síti

foto na titulní straně: Gabriela Knýblová

Žurnál | Vychází dvakrát za semestr | Registrace: MK ČR E 12524, ISSN 1804-6754
Vydává Univerzita Palackého v Olomouci, Křížkovského 8, 771 47 Olomouc
IČ: 61989592 | Předseda redakční rady: Petr Bilík | Vedoucí redakce: Ivana Pustějovská | Layout: Věra Marešová | Sazba: Michaela Cyprová | Korekce: Jiří Slavík
Redakce | Biskupské nám. 1, Olomouc | telefon: 585 631 155 | e-mail: zurnal@upol.cz
Tisk | Profi-tisk group Olomouc | Náklad 4 000 ks

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

Vážení kolegové, milí studenti
a přátelé Univerzity Palackého,

v čase, kdy píšu tento sloupek, už na univerzitě takřkajíc „střiháme metr“. Na konci dubna totiž hostíme velký mezinárodní podnik – summit Times Higher Education nejprestižnější rankingové světové společnosti, která se věnuje hodnocení univerzit a poskytuje odborné zpravodajství v oblasti vzdělávání, vědy a výzkumu.

Je to poprvé, kdy se tento globální summit, na který se sjíždějí světoví vědci, akademici, politici a byznysmeni, koná ve střední Evropě. Ano, čtete dobře. Není to „olomoucká“ premiéra, dokonce ani „hanácká“ či „republiková“. Je to premiéra středoevropská. Asi chápete jistou míru nervozity, která přípravy na naší alma mater provází. Nebojíme se, že bychom neobstáli nebo něco nezvládli. Jsme ale poněkud – a doufám, že zdravě – nervózní z odpovědnosti, kterou cítíme za celý region.

Chceme totiž představit střední a východní Evropu jako prostor velkých možností, v němž bádají excelentní vědci, vznikají převratné technologie i objevy a rodí se inspirativní humanistické ideje. Chceme nabídnout světu energii a odvahu tisíců mladých talentovaných lidí, kteří se mohou stát ve svých oborech lídry a ovlivňovat životy lidí na celé planetě. Takto my na Univerzitě Palackého vidíme střední Evropu a takového regionu chceme být i nadále aktivní součástí. A je-li na titulní straně našeho časopisu napsán titulěk Jiný pohled – je myslím symbolický.

Tak nám, a vlastně i sobě, držte palce.

Jaroslav Miller
rektor Univerzity Palackého

Nový pohled na rezistenci bakterií vůči nanostříbru zlepšil boj proti infekcím

Nanočástice stříbra představují pro vědce i lékaře velkou naději v boji proti bakteriálním infekcím. Už dnes se využívají například v lokální léčbě nebo jako prevence šíření bakteriální nákazy a prokázány jsou i jejich antibakteriální účinky v kombinaci se stávajícími antibiotiky. Nový a velmi důležitý pohled do této problematiky vnesl výzkum vědců z Regionálního centra pokročilých technologií a materiálů (RCPTM), Lékařské fakulty UP a Centra regionu Haná pro biotechnologický a zemědělský výzkum zaměřený na problematiku rezistence bakterií vůči nanostříbru. Převratný objev v lednu zveřejnil na titulní straně časopis *Nature Nanotechnology*.

Antibakteriální účinky stříbra jsou známé po staletí. Už starověcí Římané používali nádoby ze stříbra nebo házeli stříbrné mince do mléka, aby vydrželo déle čerstvé. Využitím nanočástic tohoto vzácného kovu v biologických aplikacích se olomoučtí vědci začali zabývat zhruba před dvaceti lety. Detailní popis jejich účinnosti vůči

široké škále bakterií včetně vysoce rezistentních kmenů přinesli v roce 2006 v časopise *Americké chemické společnosti Journal of Physical Chemistry B*. Ve vědecké komunitě získala práce obrovský citační ohlas a odstartovala doslova boom ve studiu a aplikacích nanostříbra. V souvislosti se stále častějším využíváním nanostříbra

v komerčních výrobcích si ale vědci nutně museli klást otázku, zda si bakterie vůči opakovaně aplikovanému nanostříbru nevytvoří ochranný štít, podobně jako se jim to povedlo u řady antibiotik. Po zhruba pěti letech bádání na ni našli odpověď – bakterie si sice rezistenci vytvoří, ale lze jí poměrně snadno čelit.

Bakterie si vytvářejí ochranný štít pomocí proteinu flagelinu

„Je dobře známo, že nanočástice stříbra ztrácejí svůj antimikrobiální efekt, pokud se začnou shlukovat ve větší částice – agregáty. Zjistili jsme, že právě na tuto slabinu nanočástic dokáží bičíkaté bakterie úspěšně zaútočit. Při opakovaném podání nanostříbra začnou produkovat ze svých bičíků protein flagelin, který nejprve sníží odpudivé síly mezi částicemi a poté jako lepidlo způsobí shlukování nanočástic a následně ztrátu antibakteriálních vlastností,“ popisuje ojedinelý mechanismus rezistence první autor práce Aleš Panáček z RCPTM.

Dobrou zprávou bylo zjištění, že mechanismus rezistence je odlišný od běžného způsobu, jímž se bakterie brání proti účinku antibiotik, tedy změnou své genetické informace. S tím vědci umí bojovat jen obtížně. Pomocníka, který bakteriím nedovolí vytvářet si ochranu v podobě flageli-

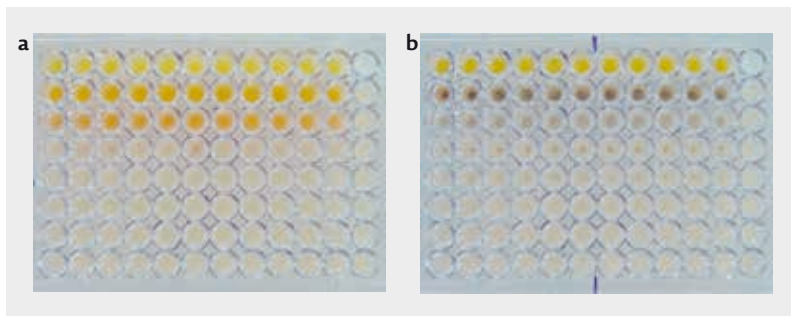
nu, ale našli bez větších potíží. „Rezistenci vůči nanostříbru lze poměrně snadno překonat přidáním látek, které jsou obsaženy například v extraktu z granátového jablka. Pokud se takový extrakt aplikuje společně s nanočásticemi stříbra, bakterie netvoří flagelin a nedokáže se nanočásticím bránit,“ vysvětluje Libor Kvítek z RCPTM, který je průkopníkem výzkumu nanostříbra v Olomouci.

Šance pro řešení globální antibiotické krize

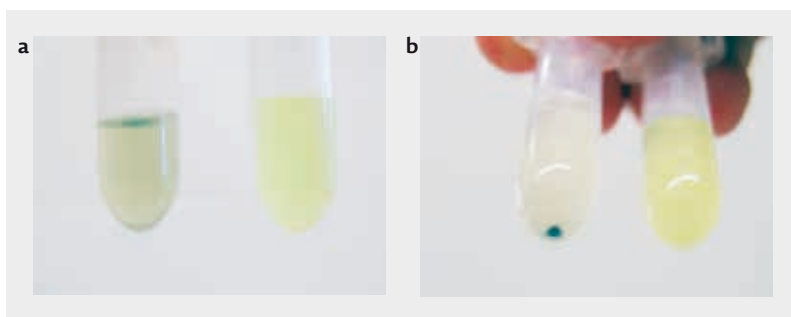
Mechanismus vědci potvrdili u bičíkatých bakterií, které jsou klinicky velmi významné. Často mají na svědomí nozokomiální infekce, neboli nemocniční nákazy. Ty nezřídka vedou k úmrtí pacientů, neboť tyto bakterie jsou natolik rezistentní, že lékaři na ně jen těžko hledají účinný lék. Předmětem výzkumu ale budou i další druhy bakterií – například stafylokoky – které si rovněž vytvářejí rezistenci. „Rezistence

bakterií vůči antibiotikům je jedním z nejdůležitějších problémů současné medicíny a jsem přesvědčen, že jeho naléhavost poroste. Ročně umírají stovky tisíc lidí kvůli snížené účinnosti, respektive neúčinnosti antibiotik na bakterie, které jsou geneticky pozměněny tak, že jim léky neublíží. Rezistence bakterií je už natolik výrazná, že nám často zbývají k dispozici jedno či dvě antibiotika, která můžeme aplikovat,“ upozorňuje Milan Kolář, přednosta Ústavu mikrobiologie Lékařské fakulty UP a jeden z předních specialistů v oblasti výzkumu a léčby bakteriálních infekcí. I podle něj jsou nanočástice stříbra šancí, jak této situaci čelit. „Jsou bezesporu důležitým nástrojem v prevenci vzniku bakteriálních infekcí i lokální léčbě. Víme ale také, že nanočástice stříbra fungují i na multirezistentní bakterie a jsou schopny jako mávnutím kouzelného proutku obnovovat aktivitu antibiotik, která již ztratila svoji účinnost,“ uvádí Kolář. →

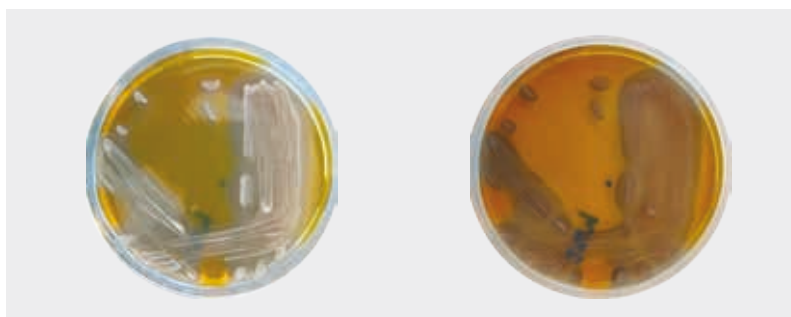
Kultivační destička obsahující citlivý kmen bakterie *E. coli* a stabilní částice stříbra (a) a destička obsahující rezistentní kmen *E. coli* a nestabilní agregované částice stříbra (černá sraženina) (b)

Srovnání shlukování nestabilních nanočástic stříbra a tvorby sraženiny stříbra působením flagelinu – ependorfka vlevo na obr. (a) a (b), se stabilními nanočásticemi stříbra v disperzi – ependorfka vpravo na obr. (a) a (b).

Růst rezistentní bakterie *E. coli* a tvorba shlukování nanočástic stříbra v kultivační agarové půdě.

Stoupající odolnost bakterií vůči antibiotikům a hrozící ztráta schopnosti léčit bakteriální infekce s sebou přineslo jejich dlouhodobé nadužívání, které provázelo lékařství zejména na konci minulého století. Odborníci se obávají, že antibiotika přestanou být účinná v horizontu dvaceti až třiceti let. O to větší motivaci pokročit ve výzkumu olomoučtí vědci mají. Mimo jiné hledají partnery v tuzemsku i zahraničí, aby posunuli výzkum do fáze testování na zvířecích modelech. Cesta užívání nanočástic stříbra ve velmi nízkých a pro člověka netoxických koncentracích společně s antibiotiky bude ale ještě velmi dlouhá. Optimistické výhledy hovoří o 15 až 20 letech. Nanočástice stříbra se v současné době již používají v lokální léčbě, zejména ve formě masť, například u popálenin či bércových vředů. Nacházejí se i v řadě kosmetických přípravků.

Řešením je i pevné ukotvení nanočástic

Další možností, jak překonat odolnost bakterií vůči nanostříbru, je pevné ukotvení nanočástic stříbra silnou chemickou vaz-

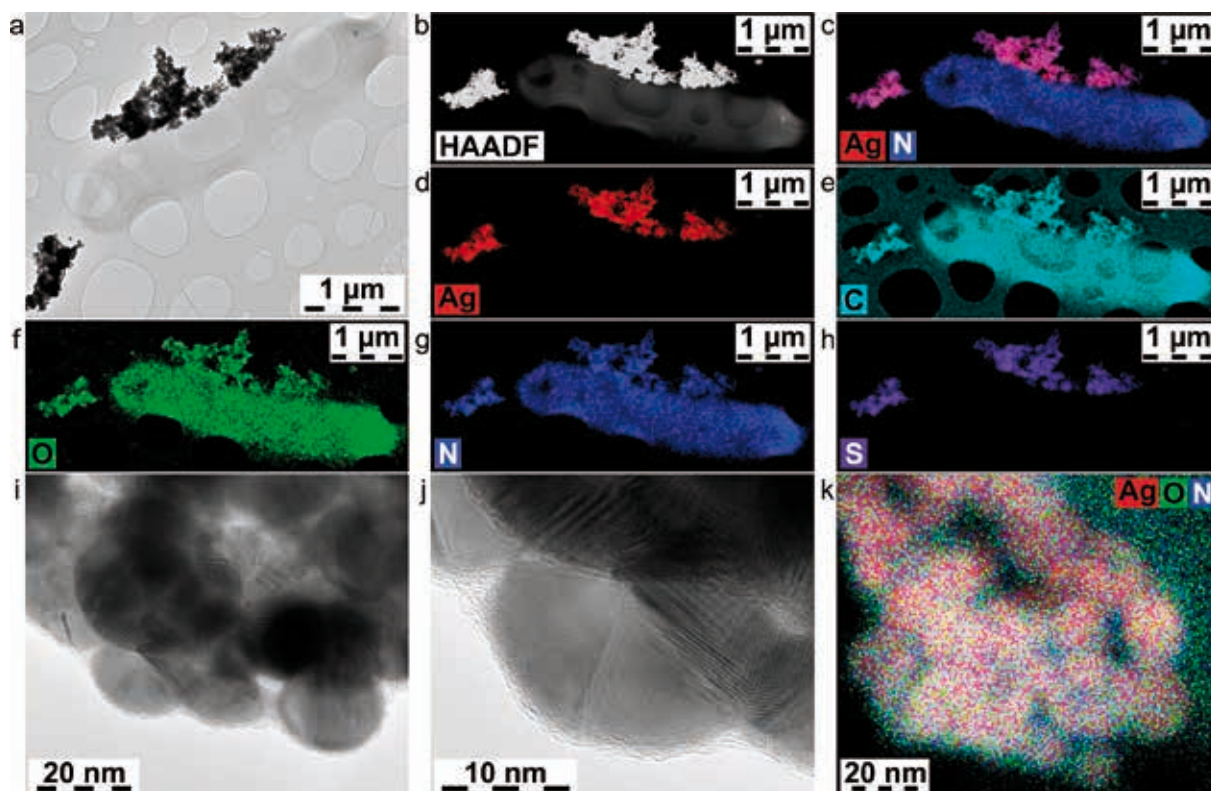
bou na různých materiálech včetně plastů, kovů či textilií. Vědci z Olomouce pro tento účel vyvinuli technologii, kterou už chrání evropský i americký patent. V praxi se již nanočástice stříbra přidávají na povrchy zdravotnických a textilních materiálů či některých nástrojů. „Taková antimikrobiální úprava povrchů brání tvorbě bakteriálních filmů a o její využití už projevila zájem řada firem v Evropě. Tímto směrem se obecně chceme ubírat, neboť pevné navázání nanostříbra zabrání agregaci nanočástic, a tudíž vzniku bakteriální rezistence na bázi flagelinu, a současně nedovolí, aby se nanočástice uvolnily do organismu nebo životního prostředí,“ nastínil další vývoj ředitel RCPTM Radek Zbořil, jeden z korespondujících autorů studie v Nature Nanotechnology.

Tým vědců z Olomouce v minulosti publikoval celou řadu zásadních prací, v nichž popsal například vysokou aktivitu nanočástic stříbra také proti kvasinkám. Lednová studie v Nature Nanotechnology byla vůbec první prací výhradně českých autorů v tomto nejprestižnějším světovém periodiku v oboru nanotechnologií.

„Rezistence bakterií vůči antibiotikům je jedním z nejdůležitějších problémů současné medicíny a jsem přesvědčen, že jeho naléhavost poroste.“

Milan Kolář

Antimikrobiální aktivitu vykazují nanočástice stříbra o průměrné velikosti do 100 nm. Pouze takové částice dokáží i v nízké koncentraci zabránit nárůstu bakteriálních kolonií. Navíc jsou účinné i vůči řadě bakterií rezistentních vůči antibiotikům. S rostoucí průměrnou velikostí nanočástic stříbra pak antimikrobiální efekt klesá.

Snímek z elektronového mikroskopu znázorňující tvorbu shluků nanočástic stříbra a rezistentní bakterii *E. coli* včetně chemického mapování některých prvků (Ag, N, C, O, S).

text: Ivana Pustějovská
foto: Milada Hronová,
Vojtěch Duda, Jakub Čermák

fotostory

Na konci února si každým rokem Univerzita Palackého připomíná své znovuoobnovení v roce 1946. Akademické dny nejsou jen formálním připomenutím existence školy. Naopak. Univerzita žije a studenti, akademici i zaměstnanci o sobě dávají vědět ještě víc než kdy jindy. Třeba tak, že darují krev, tančí na plesu, rozdávají a přebírají ceny za své práce, lámou si hlavu na hospodském kvízu nebo otvírají nový klub pro univerzitní studentské spolky.

8 fakult 1 univerzita

Členové ediční rady se sešli s olomouckými hostiteli v rotundě CMTF.

Teologická fakulta hostila zasedání ediční rady International Journal of Public Health

Představení a podpora publikační aktivity autorů ze střední a východní Evropy v oblasti veřejného zdravotnictví patřily k tématům výročního zasedání členů ediční rady časopisu International Journal of Public Health (IJPH). Mezinárodní tým expertů z Evropy, Afriky a Severní a Jižní Ameriky se k němu sešel v prostorách cyrilometodějské teologické fakulty.

„Setkání v univerzitním městě Olomouc je dalším způsobem, jak prezentovat výzkumný potenciál střední a východní Evropy. Identifikujeme aktuální témata v oblasti veřejného zdraví, hodnotíme služby, které poskytujeme auto-

rům, a hledáme způsoby, jak je vylepšit. Snažíme se neminout témata a autory z méně rozvinutých regionů, kteří mohou mít důležitá sdělení, ale je pro ně těžší se prosadit,“ vysvětlila Andrea Madarasová Gecková, členka vedení redakce IJPH, která současně působí jako vědecká pracovnice Univerzity Pavla Jozefa Šafárika v Košicích a Institutu sociálního zdraví CMTF (OUSHI).

Návštěva navázala na předchozí spolupráci zahraničních odborníků v rámci projektové a výzkumné činnosti UP v oblasti veřejného zdraví. Někteří zahraniční experti se podíleli na projektu Sociální

determinanty zdraví u sociálně a zdravotně znevýhodněných a jiných skupin populace, který stál při vzniku OUSHI.

Časopis International Journal of Public Health švýcarského sdružení škol veřejného zdravotnictví (Swiss Public Health School) patří podle databáze WoS mezi 25 procent nejcitovanějších časopisů v dané oblasti. Publikuje vědecké články zaměřené na oblast veřejného zdraví, a to z různých zemí a kultur v kontextu aktuálních problémů. Jako jeden z mála zavedl od roku 2001 sekci na podporu výzkumu ve střední a východní Evropě a dodnes ji rozvíjí. (mav)

Pedagogická fakulta zintenzivní praxe studentů

Studenti učitelství pedagogické fakulty budou mít intenzivnější praxi než doposud. Jejím výsledkem má být rychlejší a lepší připravenost na odlišné vzdělávací programy škol. V dalších letech by tak absolventi této fakulty měli být lépe vybaveni dovednostmi, které by jim umožňovaly pružněji reagovat na všechny úkoly, které před učitele staví současná společnost.

Vedle státního rámcového vzdělávacího programu přinesla školská reforma školám povinnost mít vlastní vzdělávací program. Na rozdíl od dřívější, kdy pro všechny školy platily stejné závazné osnovy, má dnes každá škola svá specifická vzdělávací pravidla. Není proto výjimkou, že se na jedné škole učí například matematika jinak

než na škole jiné a podobně. Velmi často se navíc stává, že praxe, do níž absolvent pedagogické fakulty vstoupí, je jiná, než byla na počátku jeho studia. Lépe propojit teoretickou a praktickou část má nyní nový projekt Inovativní vzdělávání učitelů spojením teorie s praxí (ITEP).

„Naši studenti tak budou získávat větší osobní zkušenosti s odlišnostmi vzdělávacích programů škol už v průběhu studia. A i když není možné, abychom je za pět let naučili to, co budou potřebovat dalších čtyřicet, chceme, aby jejich praxe byla intenzivnější a kvalitnější v mnoha ohledech. Chceme je zároveň podpořit v tom, aby více pracovali sami na sobě,“ řekl Čestmír Serafín, garant projektu. (map)

Právnická fakulta podepsala smlouvu o spolupráci již se třemi gymnázii

Na tři se zvýšil počet středních škol, se kterými bude úzce spolupracovat právnická fakulta. Označení „Fakultní škola Právnické fakulty Univerzity Palackého v Olomouci“ mohou nově používat dvě olomoucká gymnázia: Gymnázium Olomouc – Hejčín (na snímku) a Gymnázium Čajkovského. Podepsaná smlouva zavazuje školy společně podporovat zájem středoškoláků o právo nebo vyhledávat a pracovat s talentovanými studenty a rozšiřovat jejich právní povědomí. Historicky první Fakultní školou PF UP se vloni stalo Slezské gymnázium v Opavě.

„Jsem velmi ráda, že se nám daří, a to poměrně rychle, rozšiřovat síť fakultních škol. Podpora gymnazistů při vzdělávání v oblasti práva tak získává další rozměr a nové možnosti. Chceme, aby u nás studovali ti nejlepší a talentovaní studenti se zájmem o právo. Díky spolupráci s gymnázií, která patří k nejprestižnějším v regionu, budeme takovým studentům blíží,“ řekla Zdenka Papoušková, děkanka fakulty.

Ředitel hejčínského gymnázia Karel Goš vidí v začínající spolupráci přidanou hodnotu, další důvod, proč by si školáci měli

ke studiu vybrat právě jejich gymnázium. „Budeme mít možnost nabídnout žákům zase něco navíc. Jsem přesvědčen, že spolupráce bude velmi aktivní a pro naše žáky i vyučující zajímavá,“ uvedl Karel Goš.

Podepisování rámcových smluv nebylo jen formálním setkáním zástupců škol, ale padla na nich řada konkrétních nápadů. „Dohodli jsme se, že pro gymnazisty připravíme jednorázové workshopy zaměřené na pracovní právo, spotřebitelské právo nebo daně. Zkusíme také otevřít zájmový kroužek u nás na fakultě. Velmi stojíme i o spolupráci na projektu Emise,“ naznačila Veronika Tomoszková, vedoucí Centra pro klinické právní vzdělávání, která za PF UP koordinuje spolupráci s fakultními školami. „Všechny nápady, které jsme na schůzce probírali, jsou velmi zajímavé. Těším se na jejich uskutečnění,“ zhodnotil Radek Čapka, ředitel Gymnázia Čajkovského.

Školy spolupracovaly již před podepsáním smlouvy. Gymnazisté se například zapojovali do soutěže – Mezinárodní středoškolský Moot Court, který fakulta organizuje. A studenti práv v rámci svého předmětu Právo pro každý den 2 vedli na gymnáziích výukové bloky zaměřené především na spotřebitelské právo. Výuka byla součástí základů společenských věd. (eha)

Budoucí záchranáři si své znalosti a schopnosti ověřili v terénu

Naučit se slaňovat, vázat uzly nebo sestrojít kladkostroj a zachránit zraněného na převisu – i takové adrenalinové zážitky si přivezli studenti prvního ročníku oboru Zdravotnický záchranář z odborného soustředění v Nížkém Jeseníku.

Ještě před odjezdem do terénu si osvojili teoretické znalosti o horolezectví, slaňování, jištění, typech lan a vázání uzlů a získané vědomosti si vyzkoušeli na lezecké stěně Aplikačního centra BALUO a na speciálním vojenském treňažeru JAKUB. Společně s lektory se pak vydali do Rabštejnských skal, kde se postupně vystřídali na třech stanovištích. „Na prvním byl nácvik vertikálního vzestupu po laně zavěšeném na stromě. Na druhém musela skupinka zachránit zraněného figuranta z převisu – fixovat jej v nosítkách a následně, za pomoci systému protiváhy složeného z lan, jej vytáhnout. Na

třetím stanovišti jsme měli vypátrat figuranta a za pomoci improvizovaného kladkostroje jej v nosítkách vyprostit a následně transportovat na dlouhou vzdálenost,“ vysvětlil jeden ze zúčastněných studentů Jaroslav Zavadil. Soustředění bylo zakončeno písemným testem a ústním přezkoušením s praktickou demonstrací vybraných uzlových technik. „Všichni studenti úspěšně obstáli a obdrželi osvědčení o absolvovaném soustředění,“ doplnila organizační garantka Pavla Svobodová.

Odborného soustředění se zaměřením na lezecké nebo lanové techniky a transport raněného se zúčastnilo 27 studentů. „Pro všechny to byl pořádný adrenalinový zážitek, který jim dal spoustu zkušeností nejen z oblasti lezectví, ale i z týmové spolupráce,“ uvedla proděkanka Radka Filipčíková. (mav)

8 fakult 1 univerzita

Olomoucká vědecká pracoviště představila výzkum rakoviny

Jedinečnou příležitostí poznat zblízka výzkum, diagnostiku a léčbu onkologických onemocnění měli návštěvníci Dne otevřených dveří, který uspořádala Nadace pro výzkum rakoviny při příležitosti Světového dne boje proti rakovině. V Olomouci přivítaly desítky zájemců specializovaná pracoviště Ústavu molekulární a translační medicíny (ÚMTM) a Onkologické kliniky LF UP a FNOL. Nová iniciativa, do níž se zapojil i Masarykův onkologický ústav v Brně, by měla pokračovat i v budoucnu.

V úvodním bloku přednášek, kterým účastníky provedli přední olomoučtí odborníci, se zájemci seznámili s příčinami

vzniku nádorů, s jejich typy a možnostmi léčby. Získali informace o výzkumu rakoviny, o jejich geneticky podmíněných formách nebo o nádorových onemocněních vznikajících na podkladě infekce lidským papilovirem – HPV.

V ÚMTM byla připravena prohlídka vybavení preklinického oddělení zvířecích modelů a zobrazování, cytogenetické laboratoře nebo oddělení imunohistochemie. „Zájemci viděli také přípravu kultivace nádorových buněk pomocí vysokokapacitního skrininku,“ popsal Peter Vanek, ředitel pořádatel Nadace pro výzkum rakoviny, která působí v České republice již 20 let.

Při návštěvě stacionářů chemoterapie a ozařoven Onkologické kliniky mohli návštěvníci vidět, kde a jak se aplikuje protinádorová léčba, a byli seznámeni s jejími nežádoucími účinky. „Prohlédli si také přístroje, kterými jsou nádory ozařovány, včetně způsobů plánování radioterapie,“ vysvětlila Beatrice Mohelníková Duchonová.

Důležitost výzkumu nádorů bude Nadace pro výzkum rakoviny ve spolupráci s olomouckými a brněnskými pracovišti připomínat i v budoucnu nejen při příležitosti Světového dne boje proti rakovině, ale i v průběhu celého roku. (mav)

Zimních radovánek si užívali i lidé s postižením

Velkou část zimy strávili zaměstnanci a studenti katedry aplikovaných pohybových aktivit fakulty tělesné kultury na horách. Kromě tradičních výcvikových kurzů, na nichž se školili instruktoři lyžování pro osoby s různým druhem postižení, uspořádali také třeba lyžařský víkend pro rodiny s dětmi s postižením a objedli zimní střediska se Dny na monoski.

„Víkend pro rodiny s dětmi s postižením bezprostředně navázal na dvoutýdenní sérii kurzů v Koutech nad Desnou. Během této integrované akce si lyžování v monoski, speciálně upravené lyži pro osoby s postižením, vyzkoušely čtyři desítky dětí, které tak mohly strávit na sjezdovce společný čas se svými zdravými vrstevníky,“ uvedl Ondřej Ješina. „Naši konzultanti se od začátku roku zúčastnili i několika školních lyžařských výcviků, kde zajišťovali odbornou asistenci integrovaným žákům s tělesným, zrakovým nebo mentálním postižením. Například na kurzu ZŠ a MŠ Pohořelice

žáka sedmé třídy tak bavila jízda na monoski, že ze svahu odjížděl mezi posledními,“ uvedl Ondřej Ješina ze zmíněné katedry.

Lyžování v monoski si zájemci mohli vyzkoušet také na pěti osvětových dnech na monoski. Na úvodní zastávce série v Hlubočkách využilo této možnosti na čtyřicet lidí, velký zájem byl třeba i v beskydském areálu Rališka, kde se lyžovalo v chumelenici a v silném mrazu. „Přestože jsem sama na vozíku a v monoski jsem letos neseděla poprvé, ráda se této akci účastním a mám radost, když běžní lidé pochopí, že vozíčkáři nejsou odlišní a pohybové omezení nemusí být překážkou pro aktivní život. Organizátorům této akce patří velký dík,“ podělila se o své dojmy Jana Hrubá z Prostějova.

Uspořádání Dnů na monoski i dalších aktivit umožňuje projekt Podpora vzdělávání dětí, žáků a studentů prostřednictvím rovného přístupu v oblasti pohybové gramotnosti. (vim)

Vědecká centra připraví nano- a biotechnologie pro praktické využití

Výzkum nanotechnologií a biotechnologií v předaplikační fázi, tedy před jejich uplatněním v praxi, budou moci posílit Centrum regionu Haná pro biotechnologický a zemědělský výzkum a Regionální centrum pokročilých technologií a materiálů přírodovědecké fakulty. Umožní jim to společný projekt z Operačního programu Výzkum, vývoj a vzdělávání – Předaplikační výzkum pro ITI (Integrated Territorial Investment) s dotací ve výši 125,8 milionu korun.

„Projekt bude jakýmsi přemostěním mezi excelentním výzkumem obou vědeckých center a případným transferem technologií. Vědci budou moci své výzkumy dopracovat, ověřit, zda jsou vhodné pro komerční uplatnění, a také správně nastavit jejich právní ochranu ve vztahu k podmínkám budoucí licence či jiného způsobu přenosu do praxe,“ uvedla hlavní řešitelka projektu Lucie Plíhalová.

Výzkumníci se budou zabývat vývojem nových technologií využitelných na-

příklad v zemědělství, potravinářství, při ochraně životního prostředí nebo v medicíně. Finanční podpora umožní rozšířit vybavení obou center o další specifické přístroje, které jsou nezbytné pro rozpracování perspektivních výsledků v předaplikační fázi.

Realizace projektu bude zahájena letos v červnu a potrvá do konce roku 2022. Zapojují se do ní odborníci z oborů chemie, biochemie, biotechnologie, biofyzika, aplikovaná fyzika či nanotechnologie. Počítá se i s otevřením specificky orientovaných pozic pro mladé a nadějně výzkumníky. Ověřené výsledky výzkumu pak budou moci využít i firmy z olomoucké aglomerace.

Humanitní a přírodní vědy propojí projekt Arteca: Pokročilé fyzikálně-chemické metody ve výzkumu a ochraně kulturního a uměleckého dědictví, jehož partnery jsou Národní památkový ústav ČR a olomoucké Muzeum umění. Vědci z Filozofické fakulty UP a RCPTM na něj získali 60 milionů korun. Jejich úkolem bude vypracovat metody využitelné při restaurování, konzervování a rekonstrukci historických uměleckých děl a následně je přenést do praxe. Tato oblast zažívá v současnosti v Evropě velký rozvoj, v Česku se ale zatím jedná o ojedinělou záležitost. (srd)

Katedra dějin umění má novou odbornou knihovnu

V Uměleckém centru UP otevřela katedra dějin umění novou moderní knihovnu specializovanou na české a evropské umění. Pojmenovaná je po Václavu Richterovi, zakladateli dějin umění jako studijního oboru na olomoucké univerzitě.

I když odborná knihovna funguje na katedře dějin umění FF UP už od devadesátých let, původně sloužila především jako příruční knihovna pro pedagogy. „Naším cílem bylo vytvořit studentům kvalitní zázemí pro každodenní studium. Zároveň jsme chtěli vybudovat i důstojné prostředí pro vědeckou práci akademických pracovníků. Odborná práce historiků umění totiž není bez kvalitní knihovny a především zahraniční literatury možná,“ řekla Jana Zapletalová z katedry dějin umění. Autorem projektu nové knihovny je architekt Tomáš Machovský.

Richterova knihovna obsahuje několik tisíc svazků odborné literatury a ně-

kolik desítek titulů odborných periodik. Základní část fondu pochází z odkazu tohoto významného profesora, další část pak z odkazu profesora Milana Tognera,

jednoho ze zakladatelů katedry. „Přestěhovali jsme do ní i další stovky českých a zahraničních titulů,“ dodala Jana Zapletalová. (map)

Mezinárodní tým vedený olomouckými vědci odhalil, jak antabus ničí rakovinu

Mezinárodní výzkumný tým vedený vědci z Ústavu molekulární a translační medicíny Lékařské fakulty UP (ÚMTM) objevil dosud nepopsaný mechanismus, kterým rakovinotvorné buňky zabíjí antabus, levný lék proti alkoholismu. Průlomové výsledky molekulárního výzkumu, které publikoval prestižní vědecký časopis „Nature“, představují slibnou perspektivu pro léčbu nádorových onemocnění.

text: Velena Mazochová
foto: archiv ÚMTM

Protinádorové účinky disulfiramu, známého pod komerčním názvem antabus, zkoumají vědci už několik desítek let, doposud však nevěděli, jak vlastně v rakovinových buňkách funguje. Odpověď přinesl až tým vedený Jiřím Bártekem, který spolu s kolegy z Dánska, Švédska, Švýcarska, Kanady a USA potvrdil působení léku na rakovinné buňky na molekulární úrovni. Průlomová práce vychází z epidemiologické studie provedené na dánských pacientech – alkoholících, kteří zároveň trpěli nádorovým onemocněním. Potvrdilo se, že ti, kteří při léčbě závislosti užívali antabus, měli výrazně menší riziko úmrtí než pacienti, kteří ho nebrali.

Vědci zkombinovali laboratorní, preklinický a epidemiologický výzkum a prokázali, že disulfiram společně s mědí metabolizuje na sloučeninu, která se akumuluje právě v nádorových buňkách. V nich zablokuje důležitý NPL4 protein, zodpovědný za odstraňování nepotřebných bílkovin, a způsobí tím ztrátu jeho funkčnosti – nemocná buňka se zahltí toxickým „odpadem“ a zanikne. „Buňky začnou ten odpad hromadit a v důsledku toho nejsou schopné dále přežít. Je to podobné, jako kdyby se ve městě zastavil odvoz odpadků, protože stávkují po-

peláři. My způsobíme takovou podobnou stávku,“ objasnil jeden ze spoluautorů průlomové studie Martin Mistrík.

„Funkční bílkovina NPL4 je nezbytnou součástí důležité molekulární dráhy – tzv. p97 dráhy. Pomáhá buňkám vyrovnávat se se stresem, který způsobuje akumulaci poškozených proteinů. Právě nádorové buňky jsou běžně vystavené obrovské nadprodukci defektních proteinů. Ztrátu funkčnosti NPL4 tak bylo možné využít k ‘potlačení’ nádorových buněk,“ vysvětlil Jiří Bártek, vedoucí pracovník Genome Integrity Unit ve výzkumném ústavu Danish Cancer Society v Kodani a vůdčí osobnost týmu ÚMTM.

Plně funkční p97/NPL4 dráha je považována za atraktivní cíl budoucí léčby. „Defekt v p97 dráze indukovaný disulfiramem, respektive jeho aktivním metabolitem, je průlomové zjištění. Se znalostí molekulárního cíle umožňuje budoucí personalizaci léčby s nejvyšší pravděpodobností terapeutické odpovědi,“ zdůraznil ředitel ÚMTM Marián Hajdúch. Jak upozornil, ve spolupráci s olomouckou Onkologickou klinikou vědci z ÚMTM v dalším bádání pokračují a účinky disulfiramu v kombinaci s mědí ověřují v dílčí klinické studii, která je otevřená pro zhruba 150 pacientek s metastatickým karcinomem prsu.

Průlomový objev: klíčový krok k levnému „neziskovému“ léku?

Nový objev jako výsledek základního a preklinického výzkumu prokázal silnou protinádorovou aktivitu disulfiramu na buněčné úrovni. O tom, kdy by mohl pomoci při léčbě onkologických pacientů, může rozhodnout až jeho další klinický vývoj, který by potvrdil jeho účinnost a bezpečnost pro lidský organismus. „To mohou prokázat nebo naopak vyvrátit jen pokročilé klinické studie na vzorcích tisícovek lidí,“ zdůrazňuje další z hlavních autorů oceňované studie, chemik a filozof Boris Cvek z Institutu sociálního zdraví CMTF UP (OUSHI).

Finančně a časově náročné klinické studie u nových léků standardně hradí farmaceutické firmy a po vstupu na trh je chrání patentem. V případě antabusu ale podle Borise Cveka o takovou investici nebudou mít zájem. „Antabus nenabízí návrat investic, ani zisk. Používá se desítky let a všechny patenty mu vypršely. Pokud by někdo peníze investoval a poté se ukázalo, že má skutečně léčebné účinky, vyrábět a prodávat by jej mohl i kdokoli jiný,“ vysvětlil Boris Cvek. Tyto nepatentovatelné léky, využitelné pro léčbu jiného onemocnění, se tak podle něj ocitají „v pasí“: „Výzkum sice ukazuje, že mohou mít výrazné pozitivní účinky na různá jiná onemocnění, ale pro testování na lidech

chybějí peníze,“ konstatuje vědec, který hypotézu o protinádorovém účinku antabusu prosazuje už od roku 2007.

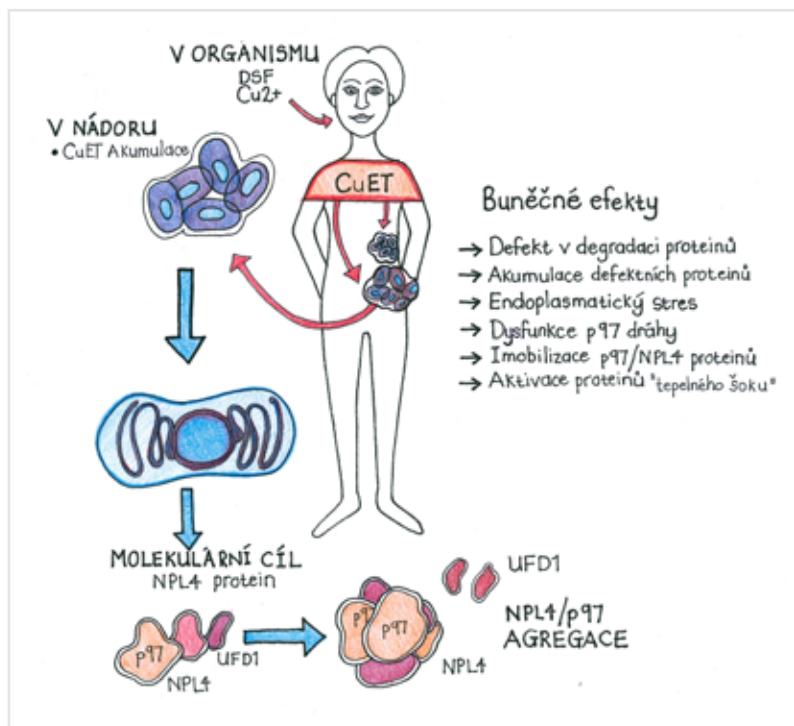
Pro překlenutí propasti mezi výzkumem a klinickou léčbou nyní nabízí svou koncepci tzv. neziskových léků, které se nyní věnuje jako pilotnímu případu v rámci stejnojmenného projektu OUSHI pod vedením Petera Tavela. Jeho smyslem je nalézt nekomerční možnosti pro financování klinického vývoje nepatentovatelných léků, v první řadě právě disulfiramu. „Ověření pozitivních vedlejších účinků některých léků pro onkologická onemocnění je v zásadě veřejným zájmem. Tomu by mělo tedy odpovídat jeho financování z veřejných peněz a mimo zisk soukromých korporací. Lék, který by úspěšně prošel takovými testy, by zůstal levný a dostupný – byl by to lék neziskový,“ vysvětluje Boris Cvek. Hlavními partnery projektu by se tak podle něj měly stát zejména státní i správní orgány, tuzemské i mezinárodní charitní a zdravotnické organizace i širší veřejnost. „Pokud se to povede, může vzniknout nová generace levných léků, dostupných nejen u nás, ale i ve světě.“

Výzkumníci se v rámci projektu chtějí zároveň věnovat dalšímu systematickému hledání pozitivních vedlejších účinků u onkologických pacientů, kteří užívají disulfiram jako lék proti alkoholismu. Spolupracovat při tom budou s tuzemskými i zahraničními kolegy.

Zatím jediným příkladem neziskového léku je staré nepatentovatelné antibiotikum paromomycin, jehož klinické testy proti smrtelné nemoci leishmanióze byly financovány díky Světové zdravotnické organizaci, nadaci manželů Gatesových a dalším neziskovým organizacím. „Díky tomu, že cílem investice do něj nebyl soukromý zisk, ale veřejný zájem, podařilo se udržet jeho cenu na úrovni několika dolarů. V antabusu se možná skrývá podobná příležitost,“ věří Boris Cvek.

Objevná sdělení publikace v *Nature* v bodech:

- první popis mechanismu protinádorového účinku disulfiramu (antabusu)
- první potvrzení epidemiologických dat svědčících pro jeho protinádorový účinek
- identifikace, syntéza a validace aktivního metabolitu (CuET) antabusu a mědi
- nová metoda detekce aktivní látky v krvi a tkáních
- nalezení možných biomarkerů pro monitorování léčby nádorů

Aplikační centrum BALUO láká na technickou jedinečnost a komplexní službu

Plavecká reprezentace, regionální fotbalová akademie nebo třeba lyžař Jan Hudec, jenž se tu připravoval na nedávno skončené zimní olympijské hry. To je jen malý výčet osobností, týmů a organizací, které už využily či využívají služeb Aplikačního centra BALUO fakulty tělesné kultury. Přijíždějí mimo jiné kvůli moderním technologiím, jako je kamerový systém v bazénech nebo geolokační systém v testovací hale umožňující získat cenná data pro jejich trénink.

Právě geolokační systém, který dokáže s přesností na centimetry určovat polohu hráčů na hřišti, je v České republice unikátní a skýtá velký inovační potenciál. „Se společností Sewio vyvíjíme v rámci společného grantu software pro analyzování naměřených dat, která následně vyhodnocujeme pro jednotlivé sporty, abychom dosáhli maximální přesnosti dle specifik daných sportů. Při společném výzkumu vznikají také zařízení, se kterými dokáže-

me měřit data i ve venkovním prostředí, a v neposlední řadě pak aplikace se zobrazením srdeční frekvence. Systém testujeme i ve spolupráci s brněnskými hokejisty, kde vidíme velký přínos v efektivitě tréninku,“ nastínil David Prycl, který se v centru stará o transfer technologií.

Nové centrum navázalo spolupráci také s lotyšskou firmou EchoSport a pro různé halové sporty testuje její software zobrazující real time data o pohybu hráčů na sledované ploše a poskytující tak trenérům okamžitou zpětnou vazbu.

BALUO ovšem sportovcům nenabízí jen moderní technologie, ale více méně komplexní servis včetně občerstvení či ubytování na kolejích v neředínském kampusu. Novinkou je například tak zvaná medical zóna. „Vytvořili jsme podmínky pro vznik nestátního zdravotnického zařízení, které bude poskytovat služby v oblasti tělovýchovného lékařství. To znamená, že klienti z řad sportovních

klubů a svazů budou mít možnost u nás projít komplexní zátěžovou a lékařskou diagnostikou, na jejímž konci dostanou potvrzení o sportovní způsobilosti. Současně zde budeme provádět vědecko-výzkumné aktivity v oblasti sportovní a tělovýchovné medicíny,“ prozradil ředitel centra Martin Sigmund s tím, že zóna zahrne i fyzioterapeutické pracoviště.

Do Aplikačního centra BALUO ale mohou zavítat i sportovci rekreační. Buď jako účastníci výzkumu, kdy jsou součástí roční registrace i diagnostická měření, nebo v rámci pořádaných kurzů, jejichž nabídka je široká – od plaveckých kurzů přes skoky na trampolině a gymnastiku po nejrůznější cvičení v pohybových studiích a fitness centru. A nově se připravuje například špičkově vybavená zóna funkčního tréninku. V současnosti využívá služeb centra na dva tisíce klientů, další zájemci najdou potřebné informace na stránkách www.acbaluo.cz.

Aplikační centrum BALUO je vědeckotechnický park zaměřený na výzkum, technologie, inovační podnikání a odborné vzdělávání v oblasti pohybové aktivity, prevence civilizačních nemocí a podpory zdravého životního stylu. Jeho vybudování umožnila dotace ministerstva průmyslu a obchodu v rámci Operačního programu Podnikání a inovace. Fakulta tělesné kultury centrum otevřela v roce 2016.

portrét

text: Ivana Pustějovská
foto: Milada Hronová

Květoslava Princová

vysokoškolská pedagožka,
spoluzakladatelka oboru
Sociální a humanitární práce

Květa a Jan Princovi v 70. letech. „Nejdůležitější pro mě bylo vědomí, že pokud se něco přihodí, existuje spousta lidí, kteří pomůžou, postaví se za nás. Od té doby vím, že vždycky má smysl, se za někoho postavit, ano, někdy se to nepovede, ale význam to vždy má.“

Stále se jí vrací stejný sen: prochází se po domě, místnost po místnosti, všechno je důvěrně známé, otevírá dveře, vychází ven a v dálce vidí barokní kostel... Je to zvláštní, poklidný sen. Ten dům totiž neexistuje, nikdy v takovém nebydlela. Člověk by čekal, že se jí bude zdát o jiných domech, o těch, ve kterých se snažili s přáteli vytvořit v minulém režimu vlastní společenství, kde farmařili, budovali, hráli divadlo, o těch domech, do kterých vpadli policajti se psy a samopaly a před Vánocemi rodinu se třemi dětmi jen v papučích vyhnali na ulici. Ale hlavně o baráku kdesi v severočeském pohraničí, o ruině za pár tisícovek, z níž vybudovali domov, do něhož jim estébáci házeli slzné granáty, a když to nepomohlo, tak ho jednoduše vyhodili do luftu. Nic takového se ale Květoslavě Princové nezdá. Sen s otevřenými dveřmi pro příchozí a kostelem zalitým nadějí světla asi vystihuje její osud, charakter i práci mnohem víc než noční můry s létajícími cihlami, štkajícími psy a nekonečnými výslechy.

„První za bubnem...“

Dvakrát si to na lístečku přepočítávám, protože tomu výsledku při pohledu na ženu před sebou nevěřím: 2018 – 1968 = 50. Tolik už je to let, kdy se děvče z Lipníka nad Bečvou vydalo na studia do Prahy. Bylo po srpnu 1968, poté, kdy do českých a moravských měst dorazily „přátelské“ tanky. Květa nastoupila na VŠCHT, ale ještě než začala studovat, zapojila se do protestů. „Předznamenalo to můj další osud. Byli studenti, kteří nechodili do stávek a učili se. Můj tatínek mi říkával, s určitou dávkou ironie i výtčty: Ty musíš být první za bubnem... Jako že musím být všude první, kde

se něco děje. Byla to úžasná doba, dodnes si pamatuju, kdo tam koncertoval, jak jsme spali ve spacácích, jak za námi přišel profesor Wichterle. Bohužel to skončilo dost smutně,“ vzpomíná.

Osudová výhybka už ale byla přehozená. Studovala, ale taky se seznamovala s pražskou neoficiální společností – především s Danou a Jiřím Němcovými. Právě v jejich bytě našla předobraz svého dalšího života. „Tam byly vždycky otevřené dveře. Scházeli se tam různí lidé, přijít mohl, kdo chtěl.“ Když se pak vdala, řešili s manželem, kde budou bydlet. Našli a koupili vybydlený barák v pohraničí v Rychnově na Děčínsku. „Byli jsme nejdřív tři s Miluškou Števíchovou, pak přibyla Dáša Ptášková, Zdeněk ‚Londýn‘ Vokatý, prostě vždycky tam někdo byl.“ Popis komunitního bydlení má daleko do filmových představ hipisáckých mejdanů. „Mělo to svá pravidla, takových baráků bylo po republice povícero a lišily se podle jejich stálých obyvatel. U nás se třeba docela hodně pracovalo.“

Vědomí sounáležitosti

Nikdy neměla potřebu žít jen pro sebe a budování společenství, jakési „paralelní polis“, jí připadalo přirozené. „Byli jsme rádi, když tam ti lidi byli, ten prostor byl velký, opuštěný a jimi se naplnil a žil.“ Režimu se ale vytváření ostrůvku svobodného ducha nehodilo, zvláště když Princovi byli mezi prvními, kdo podepsali Chartu 77. Následovala léta represí, prohlídek, výslechů, stěhování a věčných začátků. Nakonec zakotvili na Moravě, nedaleko Olomouce.

Když dnes přemýšlí, jak se ty roky daly zvládnout, odpovídá jakoby v rozpacích.

Květoslava Princová (* 1950)

Absolventka VŠCHT oboru makromolekulární chemie, signatářka Charty 77, držitelka ocenění účastníka odboje a odporu proti komunismu a bývalá vedoucí kanceláře primátora Olomouce Milana Hoříňka, od roku 1997 působila v Arcidiecézní charitě v Olomouci a v České katolické charitě v Praze. Přispěla k zapojení České katolické charity do mezinárodní sítě humanitárních organizací a aktivit Caritas Europa a Caritas Internationalis. V roce 2003 spoluzaložila výuku humanitární pomoci na CARITAS – Vyšší odborné škole sociální Olomouc a v roce 2007 také magisterské studium tohoto oboru na CMTF UP. V roce 2011 obhájila disertační práci v oblasti aplikované etiky. V rámci výuky se věnuje etice humanitární pomoci a toto téma zpracovala i v několika publikacích.

„Těžko se to popisuje. V tom tlaku, který na nás vyvíjelo okolí, jsme měli silný pocit sounáležitosti. Nejdůležitější pro mě bylo vědomí, že pokud se něco přihodí, existuje spousta lidí, kteří pomůžou, postaví se za nás. Od té doby vím, že vždycky má smysl se za někoho postavit. Ano, někdy se to nepovede, ale význam to vždy má.“

Po změně režimu nastoupila na olomouckou radnici. Vybral si ji první polistopadový primátor Milan Hořínek a využil mimo jiné jejich znalosti jazyků. V půlce devadesátých let tak vedla zahraniční oddělení, pracovala jako kanclérka, řídila vnější vztahy. „Pracovat pro Milana Hořínka byla úžasná věc, když pak odešel, změnila se situace i atmosféra a protože se považuji za člověka politického a nejsem typický úředník, odešla jsem později taky. A do toho přišly povodně,“ vzpomíná na přelomový rok 1997, kdy Moravu spláchnula velká voda. Nabídl ji práci v Arcidiecézní charitě, začala koordinovat humanitární pomoc. Když pak byla moravská katastrofa zažehnána, Česká katolická charita začala rozvíjet projekty na mezinárodní úrovni. Květa Princová odešla do Prahy a zase budovala společenství – společenství pomáhajících.

Pomoc jako profese a práce

V roce 2002 ji oslovil ředitel olomoucké Vyšší odborné školy sociální CARI-TAS Martin Bednář s nabídkou na vytvoření souvislého programu zaměřeného na sociální a humanitární pomoc. Neváhala. „Byl schválený v rekordně krátké době – 15. srpna 2003, to si pamatuju, protože to je svátek Nanebevzetí Panny Marie, a už od září nastoupil náš první úžasný ročník.“ Jako spoluautorka pak pomáhala i na cyrilometodějské teologické fakultě při vzniku magisterského programu Mezinárodní humanitární a sociální práce. V současné době funguje obor jako specializace pod názvem Mezinárodní komunitní a humanitární práce v rámci oboru Charitativní a sociální práce.

Humanitární práce vyvolá romantické představy o záchraně světa. Květa Princová sama na mise jezdila, takže ví, proč říká, že o romantiku rozhodně nejde. „Vlastně studenty připravuju o jejich ideály,“ usmívá se a bez zaváhání odpovídá na otázku: Jaký má být humanitární pracovník jako člověk? „Měl by být hodně pokorný a stále se učit. Jeden můj přítel říká, že humanitární pomoc je jako navigace

v mlze. Proto je důležité umět pochopit situaci, porozumět kontextu, být opatrný, svědomitý, zodpovědný a mít velkou úctu k lidem, ke kterým přicházím,“ míní a připomíná slova misionáře pátera Krenického: „Pokud k lidem nepřístupím s úctou a jen jim něco dávám, tak z nich dělám žebráky.“

Na své studenty je pyšná a každou jejich cestu osobně prožívala. „Máme na CARI-TAS takový symbol – sochu příběhů, do níž studenti vkládají kamínek jako symbol jednoho konkrétního osudu člověka, s nímž se na misi setkali. Vždy, když pokládali nový kámen, jsem říkala, že to je ten, který mi spadl ze srdce při jejich návratu.“

Letos dostala Květoslava Princová od děkana fakulty univerzitní medaili jako poděkování za vybudování vyhledávaného oboru. Rozhodla se totiž jít do penze. „Zdraví mi už nedovolí vyjet se studenty do terénu, a tak je čas práci přenechat mladším,“ vysvětluje. Tečku na konci té věty byste ale hledali marně. Její osobní mise nekončí. Stále pomáhá, angažuje se, učí. Beze zbytku naplňuje obsah věty, kterou pronese v rozhovoru jakoby mimoděk: „Naslouchat, vidět a dělat, co je potřeba.“

Jan Sokol

filozof, disident,
profesor Univerzity Karlovy

Už při prvním, spíš jen letmém setkání s paní Květou kdysi za minulého režimu mě překvapilo, jak kolem sebe šířila a rozdávala jakousi zvláštní radost. V obtížném postavení izolované chartistky na venkově k tomu věru neměla mnoho důvodů. Připomněla mi ji později, když začala v Praze dělat doktorát. Pochopil jsem, že to není odezva na nějaký úspěch nebo vnější štěstí, nýbrž radost, která vyrůstá z pevného odhodlání a z jistoty, že člověk našel svůj cíl. Že to, za čím jde, opravdu za to stojí. Rád bych jí za to s velkým zpožděním poděkoval.

Marcela Krejčí

UN Youth Volunteer,
ICT in Education, Etiopie

Květa Princová je pro mě inspirací a důkazem toho, že člověk zvládne vše, a i to špatné ho posílí, když jde za svým cílem a tím, v co věří. Během mého studia pro mě byla oporou, byla otevřená mým nápadům a zároveň trpělivá, když jsem tápala. Nejvíce mě oslovila její Etika v humanitární pomoci, protože je to téma z praxe, které nám vzalo růžové brýle a ukázalo nám realitu takovou, jaká je, což se potvrdilo i na mých cestách, kde jsem se s etickými tématy a dilematy setkávala prakticky pořád. Taky jsem na Květu vzpomínala v těžkých chvílích, kdy už jsem to chtěla vzdát, ale při vzpomínce na ni a na vše těžké, čím si v životě kvůli své víře v dobro a pomoc druhým prošla, a stále si zachovávala svůj úsměv, jsem vytrvala.

Humanitární pracovník by měl být hodně pokorný a stále se učit. Jeden můj přítel říká, že humanitární pomoc je jako navigace v mlze. Proto je důležité umět pochopit situaci, porozumět kontextu, být opatrný, svědomitý, zodpovědný a mít velkou úctu k lidem, ke kterým přicházím.

Druhé nejvyšší hodnocení vědeckých aktivit lékařských fakult patří Olomouci

V hodnocení vědy a výzkumu patří olomoucká medicína mezi lékařskými fakultami v České republice k nejúspěšnějším. Potvrdilo to hodnocení výsledků výzkumných organizací v roce 2016, v němž se umístila na druhém místě hned za 1. lékařskou fakultou Univerzity Karlovy, která obhájila první příčku.

Podle výsledků, které schválila vláda ČR na konci loňského roku, získala olomoucká medicína za rok 2016 celkem 32 873 tzv. RIV bodů, a předstihla tak lékařské fakulty v Brně, Praze, Plzni i Ostravě stejně jako v předchozích třech letech.

„Výborný výsledek je především odrazem vynikající vědecké úrovně fakulty. Všem akademickým pracovníkům, kteří se podílejí na tomto skvělém výsledku, náleží velké poděkování,“ uvedl děkan Milan Kolář.

Lékařská fakulta si vedla nejlépe v nejsledovanější kategorii bodovaných výsledků, kterou představují publikace v časopisech s impakt faktorem. „Jde zejména o ty publikace, kde je zohledňována kvalita periodika, ve kterém je práce zveřejněna. Jde o časopisy, které jsou v oborových databázích v prvním decilu, resp. kvartilu, podle výše impakt faktoru,“ upřesnil děkan.

Finance získané podle RIV bodů představují pro fakultu významnou část rozpočtu, která dosahuje více než 22 procent. Metodika dělení financí získaných v této kapitole je na fakultě založena na výkonném rozdělení celkové částky na jednotlivá pracoviště a vědecké týmy podle RIV bodů v plné výši. „Vědomí, že čím více jsou jednotlivá pracoviště úspěšnější, tím více finančních prostředků budou mít k dispozici pro vlastní rozvoj, je jedním z předpokladů prosperity celé fakulty jako významné vědecko-výzkumné instituce,“ zdůraznil Milan Kolář. (mav)

Student práv zkusil napsat odborný článek a podařilo se mu uspět

Na začátku byla zajímavá přednáška v rámci předmětu Věcná práva a odhodláni zkusit si napsat první odborný článek. A na konci úspěch. Marek Masarik, posluchač právnické fakulty, získal druhé místo ve studentské vědecké soutěži o Cenu Ernesta Valka, kterou vyhlašuje slovenská nevládní organizace Konzervatívny inštitút M. R. Štefánika.

Organizátoři pro čtvrtý ročník soutěže zvolili téma Vlastnická práva ve svobodné a nesvobodné společnosti. „Tentokrát jsme hodnotili třináct prací. Vítězné práce měly velmi dobrou kvalitu. Právě skončený ročník považují za jeden z nejlepších. Článek olomouckého studenta se mi velmi líbil,“ zhodnotil Jozef Vozár, ředitel Ústavu štátu a práva Slovenskej akadémie vied a předseda poroty. Spolu s ním hodnotili studentské

práce další čtyři právníci a jeden literární vědec. Členem poroty byl například pedagog a někdejší ústavní soudce Pavel Holländer.

Marek Masarik přiznává, že i zvučná jména porotců byla jednou z motivací k zapojení se do soutěže. „K napsání článku mě inspirovala a motivovala také úvodní přednáška v rámci výuky vlastnického práva u nás na fakultě. Chtěl jsem si zkusit, co všechno obnáší a jak je těžké napsat vědecký článek. Byla to pro mě skvělá zkušenost,“ řekl student 2. ročníku oboru Právo. Svou soutěžní práci, která měla historicko-srovnávací charakter, nazval Kataklyzmy vlastnického práva v období totality a katarzia do slobodného rána. S oceněním byla spojena finanční odměna a tři nejlepší články jsou zveřejněny na webových stránkách pořádající organizace. (eha)

Dominik Záleský změřil síly s nejrychlejšími běžci světa

Sprinter Dominik Záleský, který studuje rekreologii na fakultě tělesné kultury, je ve výborné sportovní formě. Svým novým osobním rekordem 6,61 sekundy na trati 60 metrů se zapsal do českých atletických tabulek a zároveň splnil limit pro účast na mistrovství světa v halové atletice, kde poměřil své síly s nejrychlejšími běžci světa.

V Birminghamu, kde se šampionát na počátku března konal, obsadil celkově 17. místo, když postoupil do semifinále a tam doběhl do cíle v čase 6,67 sekundy. Na další postup to sice nestačilo, zklamání ale atlet není. „Už jen to, že jsem se dokázal na takto velké závody dostat, bylo úžasné. Běhat s nejlepšími je to, proč to člověk dělá, a jsem rád, že dokážu některé z nich i porazit. Semifinále pro mě bylo cíl, ten jsem splnil. Jsem moc rád, že se mi to povedlo,“ uvedl Záleský.

Současný akademický mistr České republiky mezi sprintery je od ledna historicky třetím nejrychlejším sprinterem u nás, tabulku rekordů přepsal právě po halovém akademickém mistrovství republiky a zejména po následujícím mítinku v pražské Stromovce. „Při prvních závodech jsem cítil, že start nebyl takový, jaký bych si představoval, i tak z toho byl nový osobní rekord 6,67 sekundy. Věděl jsem ale, že budu mít šanci zaběhnout limit, pokud vylepším právě start. A naštěstí se to povedlo. Dalo by se říct, že byl perfektní. Do zbytku trati jsem pak dal všechno a teď jsem opravdu šťastný,“ komentoval Záleský své lednové výkony.

Dosud nejrychlejším českým sprinterem je František Ptáčník, který šedesátku v hale zaběhl v roce 1987 za 6,58 sekundy. Dominik Záleský za jeho výkonem zaostává o pouhé tři setiny sekundy. (vim)

Prestižní Hanušovu medaili získal analytický chemik Karel Lemr

Hanušovu medaili, která je nejvyšším oceněním České společnosti chemické (ČSCH) za výsledky vědecké práce v chemických oborech, obdržel za rok 2017 Karel Lemr z přírodovědecké fakulty. Vedoucí katedry analytické chemie, proděkan pro vědu

a výzkum a vedoucí jednoho z výzkumných oddělení Regionálního centra pokročilých technologií a materiálů si ocenění převzal při slavnostním zahájení mezinárodní konference Advances in Chromatography and Electrophoresis & Chirality v Olomouci.

„Českou společnost chemickou považují za váženou profesní organizaci. Má dlouhou a bohatou historii a jejími členy byli a jsou významní čeští chemici jako například Jaroslav Heyrovský a Otto Wichterle. Velice si vážím udělení medaile, kterou považují za významné ocenění mé práce v oboru analytické chemie. Přiznám se, že to pro mne bylo velmi milým překvapením. Děkuji za něj, znamená pro mne nejen hodnotící pohled na minulé výsledky, ale i podnět pro mé další bádání,“ řekl laureát.

ČSCH uděluje medaili každoročně významným domácím a zahraničním vědeckým pracovníkům v chemických oborech jako ocenění jejich vynikající odborné a pedagogické činnosti. Nese jméno významného odborníka z oboru analytické a potravinářské chemie Josefa Hanuše. „Profesoru Karlu Lemrovi byla udělena za jeho přínos k rozvoji nových metodik analýzy biologicky aktivních látek hmotnostní spektrometrií ve spojení s vysokoúčinnými separačními metodami. V této oblasti analytické chemie dosáhl celosvětově uznávaných výsledků,“ uvedl předseda olomoucké pobočky ČSCH Vilím Šimánek. (srd)

Cena Wernera von Siemense za disertační práci zamířila do RCPTM

Cena Wernera von Siemense za nejlepší disertační práci letos putovala do Olomouce. Získala ji Kateřina Holá z Regionálního centra pokročilých technologií a materiálů (RCPTM) a její školitel Radek Zbořil. Jeho bývalá studentka obdržela i zvláštní ocenění za nejlepší disertační práci psanou ženou.

„Kateřina je přesně ten typ člověka, který se vědcem už narodil a své nadání jen umocňuje obrovskou pílí a pracovitostí. V neposlední řadě je týmovou hráčkou. Dokázala již jako doktorandka zcela samostatně spolupracovat a publikovat práce s významnými vědci z USA, Hongkongu, Řecka nebo Singapuru a u všech si vydobýt velký respekt,“ uvedl Zbořil.

V disertační práci se mladá vědkyně soustředila na přípravu a aplikace nových uhlíkových nanostruktur zejména pro biomedicínské aplikace. Díky propojení znalostí v oborech chemie, fyziky, biologie a medicíny navrhla a úspěšně realizovala syntézu uhlíkových kvantových teček, které se dají použít pro optické zobrazování v lékařské diagnostice, značení buněk nebo v protinádorové terapii. Prostor skýtají i v oblasti vývoje nových typů LED diod nebo fotokatalýzy. Přispěla také k vývoji nových derivátů grafenu. Její práce byly publikovány v nejprestižnějších časopisech materiálového výzkumu, jako jsou Nature Communications, ACS Nano nebo Advanced Materials. (srd)

Pravdivé i nepravdivé zprávy šíří e-mailem nejčastěji senioři

Nejaktivnějšími šířiteli e-mailového spamu – ať již pravdivého nebo nepravdivého – jsou senioři ve věku od 65 let. Vyplývá to z výzkumu Starci na netu, na kterém se společnost Seznam.cz spolupracovalo Centrum prevence rizikové virtuální komunikace pedagogické fakulty.

„E-maily, které varují před nebezpečím, například migrací nebo islámem, rozšiřuje 35 procent osob ve věku 55–64 let a 47 procent respondentů starších 65 let. To je čtyřikrát více než u lidí ve věku 35–44 let. Pravdivé i nepravdivé zprávy o politickém dění pak senioři šíří šestkrát častěji než osoby mladší,“ řekl Kamil Kopecký z Centra prevence rizikové virtuální komunikace. Dodal, že informace, které senioři šíří, si v řadě případů neověřují. „Důvěřují autoritě, která jim e-mail poslala, což s sebou nese celou řadu rizik. Starší uživatelé internetu lze snadno ovlivnit a ti potom aktivně ovlivňují své přátele a známé prostřednictvím spamu. Je proto velmi důležité učit uživatele internetových služeb rozlišovat pravdivé a nepravdivé informace, učit je s informacemi kriticky pracovat, naučit je hledat primární a věrohodné zdroje informací a upozorňovat je na strategie, které au-

toři nepravdivých zpráv využívají,“ dodal Kamil Kopecký.

Výsledky výzkumu také ukázaly, že dospělí uživatelé internetu velmi aktivně využívají různé druhy inzertních portálů, internetových aukcí a online dražeb. Přibližně 40 procent respondentů však potvrdilo, že na inzertním portálu narazili na nepoctivého prodejce. V případě online aukcí má negativní zkušenost s prodejem pětina dotázaných. „Denně se setkávám s případy podvodů, které jsou cíleny záměrně na starší uživatele internetu a zneužívají jejich malou technologickou zdatnost a důvěru. Cílem našeho výzkumu bylo také zjistit, jak na tom tato věková kategorie uživatelů internetu je, mým úkolem nyní bude lépe na ni mířit prevencí,“ řekl Martin Kožíšek, manažer pro internetovou bezpečnost ze společnosti Seznam.cz. Výzkum se uskutečnil od 1. října do prosince 2017 a zúčastnilo se ho 1 072 respondentů. (map)

Dopravní psychologové uspěli s novou metodikou

Certifikovaná metodika schválená Ministerstvem dopravy ČR, příručka pro prodejce vozidel i příručka pro učitele autoškol. To jsou jen některé z aktuálních výstupů dopravních psychologů Univerzity Palackého. Všechny mají přispět k větší informovanosti o asistenčních systémech v motorových vozidlech a ke zvýšení bezpečnosti dopravního provozu.

Asistenční systémy v motorových vozidlech (ADAS) jsou pokročilé inteligentní systémy, které mají řidiči pomoci se zvládnutím často rutinních úkolů nebo ho podporovat v řízení. Velmi často jsou v současné době vnímány i z hlediska zvýšení bezpečnosti řidičů. Dopravní psy-

chologové z FF UP ale upozorňují, že řidiči nemají o těchto systémech dostatek informací.

„Z výpovědi padesáti řidičů vyplynulo, že řada z nich není se systémy dostatečně seznámena a při první nečekané reakci vozidla k nim může rychle ztratit důvěru. Naopak ti, kteří rizika systémů nevnímají, přiznávají, že častěji kontrolují telefon, a nevěnují tak veškerou pozornost dopravě. Další výzkum na pěti stech respondentech pak prokázal, že čeští řidiči jsou jen velmi málo seznámeni s tím, že systémy vůbec existují a že mohou na silnicích potkat auta těmito systémy posílená,“ řekla Lucie Viktorová z katedry psycholo-

gie filozofické fakulty. Je spoluřešitelkou dvouletého projektu, z něhož vyplynulo, že řada řidičů nemá o asistenčních systémech dostatečné povědomí. „Chceme české řidiče informovat o tom, že systémy existují a že mohou zvýšit jejich komfort. Zároveň však zdůrazňujeme, že odpovědnost je vždy na řidiči,“ dodala Lucie Viktorová.

Všechny výstupy z projektu Adaptace člověka na asistenční systémy pro řidiče v motorových vozidlech jsou dostupné na webových stránkách projektu. Jejich součástí je i bezplatný interaktivní výukový software a řada dalších důležitých informací. (map)

Jazykové okénko

Jednou z charakteristických vlastností slovanského slovesa je, že předpona mění vid z nedokonavého na dokonavý: v češtině máme například *nést*, ale *přinést*, v polštině *nieść*, ale *przynieść*. Na celém slovanském severu (od češtiny přes lužickou srbštinu, polštinu, ukrajinštinu, běloruštinu až k ruštině) navíc platí, že dokonavá forma slovesa v přítomném čase odkazuje k budoucnosti, tj. *koupím si noviny* je něco jiného než *kupuji si noviny*. Jestliže tedy existuje sloveso *soustředit se*, v němž úplně samozřejmě rozpoznáváme předponu *sou-* (známou z mnoha jiných slov), očekává se jaksí automaticky, že toto sloveso bude dokonavé. Dosavadní úzus tomu nasvědčoval a slovníky, např. *Slovník spisovné češtiny pro školu a veřejnost*, uváděly toto sloveso jako dokonavé.

V posledních dvou desetiletích se však zejm. v televizi a rádiu šíří nedokonavé pojetí slovesa *soustředit se*. Ve větách jako *Budeme se soustředit hlavně na sebe a na svůj výkon* nebo *Nové vedení se bude soustředit především na rozvoj inovačních aktivit v regionu* se jako příznak nedokonavého pojetí tohoto slovesa objevuje opisné futurum, vyhrazené právě jen pro nedokonavá slovesa. Prozatím je nedokonavé užití slovesa *soustředit se* sice mnohem méně časté než dokonavé, ale mezi uživateli češtiny, kterým záleží na dobré úrovni vyjadřování, budí jasně odmítavé reakce.

I když na odmítání něčeho, co bylo doposud nezvyklé, a co tedy působí podezřele, má každý člověk právo, nedokonavá podoba slovesa *soustředit se* je zřejmě důsledkem přirozené vývojové tendence jazyka k vytváření analogií. Jiná slovesa s předponou *sou-*, jako je *souviset* nebo *souznít*, jsou nedokonavá. A nedokonavá jsou i další slovesa s předponami, ve kterých je dlouhá samohláska (*náležet*, *záležet*, *závidět* aj.). Dlouhá samohláska ostatně byla i v předponě *sou-*: staročeská podoba předpony je *sú-*, viz např. slovo *súsed* „soused; ten kdo sedí, tedy žije poblíž někoho jiného“.

Takovému zpravidelňování systému jistě napomáhá i kontext dnešní veřejné komunikace – nová média a zrychlující se svět přispívají ke stírání odlišností mezi mluveným a psaným jazykem. Mluvená čeština, progresivní, nenucená, jednoduchá a spíš pravidelná, je i zdrojem vět typu *budeme se soustředit* ve veřejné komunikaci, včetně té psané. Pro upokojení všech, komu se tento nový vidový fenomén nelíbí, však lze dodat, že v oblasti gramatiky trvá zobecňování nových jevů obvykle mnohem déle, než je tomu v oblasti slovní zásoby – dokonavost slovesa *soustředit se* bude obvyklá ještě několik desetiletí.

Jazyk není jen instrumentem k tomu, abychom se dorozuměli, ale i něčím, co prožíváme. Platí to dokonce i o takových zdánlivě technických a „neprožívateľných“ součástech jazyka, jako je slovesný vid. Jistě by se našlo alespoň pár tisíc Čechů, kteří se mimoděk zamračili, když někde slyšeli budeme se soustředit místo soustředíme se.

Ondřej Bláha
jazykovědec, FF UP

Autorův pořad *Okolo češtiny* vysílá Český rozhlas Olomouc každé úterý v 9:45 a 14:45.

Na tělo – film o Jindřichu Štreitovi

Na tělo. Tak nazvala režisérka Libuše Rudinská svůj nový celovečerní dokumentární film o fotografovi Jindřichu Štreitovi. Film zachycuje tři roky života tohoto umělce a absolventa UP. Dokumentaristka ho provází na výstavách, při cestách, při fotografické práci, při výuce, ale také v soukromí doma na Sovinci nebo například v nemocnici. „Ty tři roky byly velmi hektické. Materiálu by bylo na dalších pět filmů. Mnoho věcí

se samozřejmě do toho filmu nevešlo, režisérka je nezařadila. Já to respektuji, vůbec jsem jí do toho nemluvil. Je to její autorský film a pro mě je to záznam tří let mého života. Osobně si hodně považuji to, že je tam zachycen i můj vztah s mou ženou Agnes, který je pro mě velmi důležitý,“ řekl Jindřich Štreit. I pro něj je úhel pohledu Libuše Rudinské zajímavý.

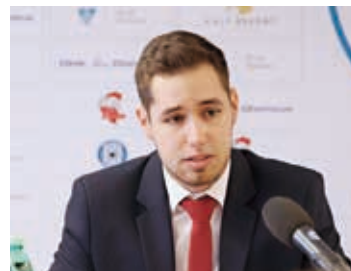
„V tom filmu není jediná moje vernisáž. Při tom já žiju od vernisáže k vernisáži. Samozřejmě film zachycuje i mou práci, témata, která jsem zpracovával, jako byl třeba cyklus Lidé bez domova. Ale ve výsledku se mi zdá, že moje fotografická práce v tom filmu není stěžejní. Je to spíše moje osobní zpověď, a tím se ten film liší od všech předchozích, které o mě byly natočeny. Tento je prostě na tělo,“ dodal Jindřich Štreit. (ipu)

Noví rektori a rektorky

Ministr školství Robert Plaga předal jmenovací dekrety dvanácti novým rektorům a rektorkám veřejných vysokých škol. Byl mezi nimi i rektor UP Jaroslav Miller (na snímku zcela vpravo). Rektory, kteří povedou školy další čtyři roky, jmenoval 29. ledna prezident a oproti zvyklostem tento akt nedoprovázela slavnostní ceremoniál na Hradě. Jmenovací dekrety tak předal ministr rektorům na žádost prezidenta o den později v pražském Karolinu. (ipu)

Univerzita pro sport

To je název nově zahájeného projektu, který rozvíjí spolupráci UP a sportovních klubů v Olomouci. Otevírá zajímavé možnosti a příležitosti nejen pro studenty, ale také pro všechny Olomoučany se zájmem o sport. Projekt nabízí například studijní stáže, zajímavé besedy se sportovci, trenéry i odborníky nebo vzájemné využívání sportovního zázemí.

Autorem nápadu je Michal Zbrabněk (na snímku), student fakulty tělesné kultury. „Inspiroval jsem se ve Velké Británii, kde podobná spolupráce univerzit a fotbalových klubů existuje,“ vysvětlil. UP podpořila projekt v rámci soutěže ‚Univerzita městu‘. „V Olomouci by mělo platit, že z univerzitní přítomnosti profitují všechny strany a že mezi univerzitou a městem neexistují žádné bariéry,“ doplnil Petr Bilík, prorektor pro vnější vztahy.

Do projektu, který podporuje i město Olomouc, se vedle fotbalistů SK Sigma Olomouc od začátku zapojil také volejbalový klub VK UP Olomouc, hokejový klub HC Olomouc, házenkářský klub DHK Zora Olomouc a Golf Resort Olomouc. „Vstupujeme do spolupráce s heslem ‚To nejlepší pro nejlepší‘ a se záměrem propojit znalostní potenciál UP s mnohaletými zkušenostmi sportovních klubů. Je to cesta ke zvýšení konkurenceschopnosti a přináší prospěch celému regionu,“ řekl děkan FTK Michal Šafář. (tf)

Děkani pěti fakult Univerzity Palackého složili inaugurační slib

Při slavnostním aktu inaugurace v olomouckém Arcibiskupském paláci byli v pozicích děkanky a děkanů na příští čtyři roky potvrzeni Libuše Ludíková na pedagogické, Zdeněk Pechal na filozofické, Martin Kubala na přírodovědecké fakultě a Michal Šafář na fakultě tělesné kultury. Vedení svých úřadů se ujali začátkem února. Z rukou rektora Jaroslava Millera převzal děkanské insignie také Jaroslav Vomáčka, který vede fakultu zdravotnických věd už od března loňského roku. (mav)

gické, Zdeněk Pechal na filozofické, Martin Kubala na přírodovědecké fakultě a Michal Šafář na fakultě tělesné kultury. Vedení svých úřadů se ujali začátkem února. Z rukou rektora Jaroslava Millera převzal děkanské insignie také Jaroslav Vomáčka, který vede fakultu zdravotnických věd už od března loňského roku. (mav)

O jubilejní Okno do praxe byl rekordní zájem

Velký zájem firem vzbudil jubilejní desátý ročník setkání zaměstnavatelů se studenty přírodních oborů Okno do praxe, který pořádala přírodovědecká fakulta. Studenti se dozvěděli o nabídce volných míst, průběhu výběrových řízení, ale i o možnostech spolupráce s firmami již během studia.

„Naším cílem bylo poskytnout studentům informace o tom, jak mohou získat odborné zkušenosti, zaměstnání, zúčastnit se trainee programů, brigád, studijních praxí nebo stáží. Akce každoročně přibližuje studentům firemní prostředí a kulturu, průběh výběrového řízení, požadavky na absolventy, seznamuje s problémy, se kterými se absolventi potýkají po nástupu do zaměstnání. Zúčastněné společnosti mají možnost se zde představit. Letos jsme uvítali zástupce více než třiceti firem a institucí, což je dosažitelný rekord,“ uvedla vedoucí oddělení vnějších a vnitřních vztahů Dagmar Petrželová.

Pravidelnou účastnicí Okna do praxe je vedoucí personálního oddělení společnosti Synthesia Lucie Bulušková. „S absolventy přírodovědecké fakulty už máme zkušenosti. Řada z nich je u nás zaměstnána. Dva absolventy jsme dokonce získali při minulém Oknu do praxe,“ uvedla. Akce se zúčastnili zaměstnavatelé z celé České republiky. Nejvíce byly zastoupeny firmy z oblasti chemie a informatiky. (srd)

Nejmladší studenti

Sto malých studentů složilo v interaktivním muzeu vědy UP Pevnosti poznávací slib a odneslo si domů modrý univerzitní index. Slavnostní imatrikulaci pro ně začala Dětská univerzita. Během semestru proniknou díky odborníkům ze všech fakult univerzity například do tajů chemie, naučí se základy první pomoci, zjistí, čím jsou zajímavé Spojené státy americké nebo jak fascinující je svět hub. (ipu)

24-29/4

AFO
Academia Film Olomouc
53. Mezinárodní festival
populárně-vědeckých filmů

Mezinárodní festival populárně-vědeckých filmů pořádá **Univerzita Palackého v Olomouci** již od roku 1966. V průběhu let se komorní uzavřená akce proměnila v jeden z největších vzdělávacích eventů v Evropě. Jde o jediný festival v České republice, na kterém se společně sešli teoretický fyzik **Lawrence M. Krauss** a evoluční biolog **Richard Dawkins**.

Jádrum programového menu festivalu jsou progresivní faktografické filmy a dokumenty, diskuze a přednášky o tématech, která hýbou společností. Od výzkumu vzdálených planet, pozemských oceánů a globálního oteplování přes vývoj robotiky a umělé inteligence až po postavení žen ve vědě a společnosti.

Hybnou organizační silou festivalu jsou především současní i bývalí studenti Univerzity Palackého. Možnost zasáhnout do chodu velké produkčně náročné akce je pro ně ideální příležitostí otestovat a rozvinout vlastní schopnosti. AFO je díky tomu nejen evropsky významným festivalem, ale rovněž zavedenou edukační platformou.

WATCH & KNOW | WWW.AFO.CZ

5 VĚCÍ, KTERÉ NA AFO 2018 MUSÍTE VIDĚT A VĚDĚT

Ženy v disentu

O ženách, o kterých se nemluví

Součástí československého disentu byly ženy od samého počátku. Jejich jména, osudy a příběhy veřejnost ale dodnes nezná. Je na čase to změnit. Programová sekce představí stejnojmenný projekt **Národního kontaktního centra – gender a věda AV ČR** a zaměří se na dva klíčové aspekty. Na to, jakou úlohu ženy československého disentu měly a jak se jim přes všechny politické i společenské překážky žilo a dařilo. I na to, zda a jakou hrál roli fakt, že byly ženami.

Konsent

O tom, že sexuální obtěžování nesmíme přehlížet

Znásilnění a sexuální obtěžování veřejnost v České republice často přehlíží a tabuizuje. AFO 2018 plynule naváže na svou tradici a nastaví zrcadlo všem mýtům a lžím o sexuálním násilí. Sekce představí projekt **Konsent** a kampaň **Když to nechce, tak to nechce**, které poskytnou informace a možnosti, jak se aktivně podílet na změně přístupu k tak bolestivému tématu.

WATCH & KNOW

Příběh sondy Voyager

Očekávaný dokument *The Farthest*, příběh průzkumných sond Voyager II a Voyager I, které do vesmíru vyslala NASA v srpnu a září 1977. Obě s sebou tehdy nesly tzv. **Golden Records** neboli zlaté desky pro případné mimozemské nálezce. S obsahem v podobě optimistického poselství o Zemi a jejích obyvatelích, které zkompletoval tým jednoho z nejvlivnějších popularizátorů vědy všech dob - **Carla Sagana**. 116 fotek, 21 zvuků, 27 písní, 60 minut mozkových vln i pozdravy a vzkazy v 55 světových jazycích.

Světlo na Zemi

Pozemská záře s Davidem Attenboroughem

Překrásný, ovšem stále tajemný jev bioluminiscence. Neboli vyzařování světla některými organismy a zvířecími druhy. Detailně se mu věnuje dokument *Světlo na Zemi* legendárního britského přírodovědce a moderátora **Davida Attenborougha**. *"Celá řada zvířat, od některých druhů žraloků, hmyzu nebo pozoruhodných stvoření z těch největších hlubin oceánů, vyzařují vlastní světlo. Ale proč? Znamená to, že mezi sebou komunikují? V dokumentu vám umožníme nahlédnout do světa, který je až neuvěřitelně odlišný od toho našeho,"* láká na přelomový dokument sama jeho klíčová hvězda. Fascinující záležitost od začátku do konce.

Žena vědy: Jane Goodall

Jane – tak se jmenuje dokument, který líčí mimořádný životní příběh britské biologky. Jedna z nejslavnějších vědkyň na této planetě se 45 let intenzivně věnovala průlomovému výzkumu chování šimpanzů. Zjistila např., že běžně projevují emoce, umí používat nástroje a jsou masožravci. Snímek z produkce slavného **National Geographic** a jeden z nejpůsobivějších filmových životopisů vůbec.

2018

UniON – univerzita se vydává do regionu

Nebýt světem uzavřeným jen pro akademiky a studenty, ale naopak – vyrazit do regionu, daleko za hranice univerzitních vrat a pomáhat řešit problémy, seznamovat s novinkami, představovat zajímavé osobnosti nebo třeba vést diskuzi o aktuálních tématech – to vše je náplní nejnovější dobrovolnické aktivity Univerzity Palackého – tzv. Občanské univerzity.

Projekt dostal název UniON a studenti a učitelé UP budou bez nároku na honorář vyjíždět do širšího regionu Olomouckého kraje a pořádat tam na pozvání vzdělávací prezentace a kurzy na různá témata.

Jedním z hlavních autorů a iniciátorů myšlenky je rektor Jaroslav Miller: „Ve vysokoškolském zákoně je univerzitám přisouzena role institucí, které mají působit nikoliv pouze na své studenty, ale i na širší veřejnost. Univerzita Palackého proto zdarma, v rámci dobrovolnické činnosti svých

pedagogů a studentů, nabízí svůj potenciál a expertizu tam, kde o ně bude zájem.“

UniON je koncipován jako pilotní projekt a univerzita věří, že inspiruje další vysoké školy. Podle prorektora Petra Bilíka je nyní čas na ověření zájmu o jednotlivá témata a formáty a v zimním semestru by projekt mohl již fungovat naplno: „Logo, název i know-how jsou již nyní k dispozici všem vysokým školám, rádi s nimi budeme sdílet a konzultovat vše potřebné tak, aby se vzdělávací poslání projektu mohlo uplatnit co nejefektivněji.“

Jak připomíná prorektor Jiří Lach (na snímku spolu s Petrem Bilíkem), povinností univerzity je usilovat o kontakt s ne-univerzitním prostředím. „Pokud jsme sami přesvědčeni, že vzdělání nezná hranic, musíme opustit učebny, tradiční formy výkladu a potkávat se s lidmi z různých

koutů ČR i různého sociálního a věkového zařazení.“

Mezi prioritní témata budou patřit otázky právní a finanční gramotnosti, dluhového poradenství, kritického vyhodnocování informací, problematika historie a současnosti české státnosti, medicínská prevence či informace pomáhající při orientaci v krizových situacích. Dobrovolníci však budou otevření i všem podnětům a rádi připraví program „na míru“ podle toho, co budou zájemci považovat za aktuální či naléhavé. „Očekáváme zájem především ze strany obecních samospráv, středoškolských zařízení, klubů důchodců či různých zájmových organizací. Se vzděláváním všemožných cílových skupin máme bohaté zkušenosti, projekt UniON má ale širší ambice a já doufám, že bude úspěšný,“ věří rektor Univerzity Palackého Jaroslav Miller.

Autorem loga iniciativy UniON je grafik Radim Měšíc. Slovní hříčka, využívající anglického výrazu, v sobě zahrnuje jednak touhu po vzájemném „sjednocení“, jednak indikuje připravenost k zahájení („zapnutí“) nové výzvy pro vysoké školy v ČR.

text: Ivana Pustějovská
foto: Gabriela Knýblová

rozhovor

A portrait of Tomáš Lebeda, a man with dark hair and a slight beard, wearing a dark blue coat and a striped scarf. He is looking directly at the camera with a neutral expression. The background is a blurred outdoor setting.

Tomáš Lebeda: Referendum je moje noční můra

Nemá rád paušální odsuzování politiků, řeči o tom, jak jsou všichni stejní a všechno je to špina. „Já se s politiky setkávám a vím, že je mezi nimi řada lidí, se kterými bych na sklenku vína nešel. Také ale vím, že je mezi nimi i dost slušných lidí, kterých si vážím a kteří mají možná tu smůlu, že jsou tak často hromadně nálepkováni. Myslím si, že politika je jednou z nejméně vděčných profesí,“ říká a ví, o čem mluví. Politiku totiž studuje, analyzuje, vysvětluje a o politice a politických teoriích také přednáší. I proto stojí za to poslouchat a zamyslet se nad tím, když řekne, že opravdovou demokracii jsme ještě v České republice neměli. Tomáš Lebeda, politolog a vedoucí katedry politologie a evropských studií na Filozofické fakultě UP.

— Uplynuly tři měsíce z roku 2018, jaký je start nového roku z pohledu politologa?

Začátek roku byl politicky velmi napjatý. Máme za sebou druhou přímou prezidentskou volbu v historii České republiky, ale první, při níž prezident svůj mandát obhajoval. Z mého pohledu to nebyla zrovna radostná událost, protože jsme byli svědky toho, že prezident tady vytvořil precedenty, které podle mě vytvořeny být neměly.

— Jakého typu?

Například, že se neúčastní volební soutěže před prvním kolem a dělá si separátní PR ve spřátelených médiích nebo že se neúčastní debat s ostatními kandidáty, že se distancuje od vlastní kampaně, přestože ta kampaň evidentně probíhá a je velmi drsná. Vytvořily se tak vzorce vedení prezidentské kampaně, které nejsou příliš dobré. Pracovalo se také se značnou dávkou populismu a společnost se znovu rozdělila, ještě víc, než byla předtím. Podle mě české politice přímá volba prezidenta neprospívá.

— Mluvilo se i o ohrožení demokracie, o změně kurzu. Myslíte, že nám něco takového hrozí?

Ano. Jsou tady strany, které nejenže nemají úctu k ústavnímu pořádku České republiky, ale v podstatě otevřeně hovoří o jeho změně. Na prvním místě bych zmínil SPD, trošku tišěji, ale v podstatě dlouhodobě o něčem takovém hovoří komunisté a řadě změn se nebrání ani hnutí ANO. Když si čteme dokumenty hnutí ANO, tak jeho program byl v tomto smyslu poměrně strážlivý. Ale třeba kniha Andreje Babiše „O čem sním, když náhodou spím“, tak to je ústavní masakr. Kdyby byla naplněna kapitola, která se věnuje ústavním změnám, pak demokracii už nejsme. Ta vize je

extrémně nebezpečná. On sice říká, že je to vize na velmi dlouhé období, ale to není podstatné. Já to přičítám tomu, že tu knihu nepsal Andrej Babiš, ale psala jí řada lidí a lepli ji ze všech možných zdrojů. Možná si ani neuvědomili, jak nebezpečný kompilát v té oblasti ústavních změn navrhli.

— V čem je největší nebezpečí této vize Andreje Babiše?

Navrhuje zrušit horní parlamentní komoru, tedy Senát, počet poslanců pak redukovat na polovinu. Volební systém by se měl změnit na většinový, krajská zastupitelstva by měla být zrušena. Podobně by se mělo nařadit s obecními zastupitelstvy, která jsou – podle výroku Andreje Babiše pro Lidové noviny – zbytečná. Zůstat by měl pouze přímo volený starosta. To by v důsledku znamenalo likvidaci demokracie na komunální i střední úrovni. Zůstala by jen velmi omezená demokracie na celostátní úrovni a došlo by k obrovské centralizaci moci. Důležité věci by se měly pak schvalovat v referendech, což je mimochodem moje noční můra. Ano, pro každý jeden krok, který je v té knize navržen, najdeme v západní Evropě paralelu. Ale nenajdeme ani jednu demokracii, kde by všechny ty věci, nebo většina z nich, fungovaly najednou. A v tom je to nebezpečí.

— Myslíte si, že si česká společnost uvědomuje, jakou hodnotu má demokracie?

Obávám se, že si demokracie nevážíme a ani jí vlastně moc dobře nerozumíme. Naše současné povědomí o tom, jak by demokracie měla vypadat, se od roku 1990 příliš nezměnilo, a to je smutné. Málo občanů má dobrou představu o tom, jak by demokracie měla fungovat, jaké máme nástroje, co všechno bychom mohli a měli chtít po našich volených zástupcích. Namísto toho mají očekávání, která jsou často nerealistická a spíše vedená naštváním na to, že nějaké jejich představy z minulosti nevyšly. Ta frustrace z jejich nenaplnění je přičítána demokracii. Ale tak to není. My jsme tady ještě nikdy opravdu kvalitní demokracii neměli. Máme tady proces demokratické transformace a později konsolidace. Ten proces se ale podle mě zastavil. Pozoruju spíše jakési reverzní tendence a zdá se mi, že jako společnost nevytváříme dostatečně silný tlak na politickou elitu, aby demokracii zkvalitňovala. Naopak se mi zdá, že rostou a posilují autoritářské tendence, sílí představy o tom, že demokracie není zas tak optimální způsob vlády a že by bylo mnohem lepší, kdyby tady vládl někdo pevnou rukou a udělal takzvaně pořádek.

Tomáš Lebeda (* 1976)

Je docentem politologie a vedoucím katedry politologie a evropských studií na FF UP. Absolvoval studium na Univerzitě Jana Evangelisty Purkyně a Univerzitě Karlově. Na FSV UK získal také doktorát a docenturu. Jeho specializací jsou volby, volební systémy a volební chování. Věnuje se také vlivu ústavně institucionálních mechanismů na politický proces a šířeji oblasti komparativní empiricko-analytické politologie. Publikoval odborné stati v domácích i zahraničních, recenzovaných i impaktovaných odborných časopisech a knihách. Absolvoval studijní pobyt na London School of Economics and Political Science a stáž v dolní sněmovně britského parlamentu.

— Jak je možné změnit politickou kulturu v zemi?

Existuje jediná cesta, která je dlouhá a pomalá, a tou je systematické posilování občanského povědomí, politické gramotnosti a demokratického přesvědčení. Forem, které se dají využít, je řada, třeba občanské vzdělávání. Nemyslím jen pro děti na školách, ale napříč všemi věkovými skupinami společnosti. U nás má takový způsob ale nepříjemné konotace, protože si vybavíme politické vzdělávání z doby komunistického režimu.

— Máme se kde inspirovat?

Například Němci po druhé světové válce občanské vzdělávání zavedli. Mají systém politických nadací, které jsou zřizovány stranami a které se o to starají. Mají dokonce i spolkovou centrálu pro politické vzdělávání a pumpují do této oblasti obrovské prostředky. Díky tomu se jim skutečně podařilo z Němců udělat demokraty. Není to přitom výsledek nějakého brainwashingu. Němci ty principy chápou a rozumí jim. A takoví lidé si pak demokracii mnohem ochotněji chrání a jsou méně náchylní podlehnout populismu. Na německém příkladu je vidět ještě jedna věc. V bývalých východních spolkových zemích, které systematickým politickým vzděláváním neprocházely a mají za sebou desítky let komunismu, jsou lidé populismu mnohem více nakloněni. Děje se to i přesto, že tam spolková vláda investovala velké peníze. I proto si myslím, že je škoda, že se u nás v 90. letech výchova k občanství a k demokracii podcenila. Převládl pocit, že to lidé pochopí sami. A oni to pochopili. Po svém. Bohužel v neprospěch demokracie.

— Zmínil jste, že referendum je vaší noční můrou, proč?

Referendum se často definuje jako jedna z nejkvalitnějších forem demokratické participace. Z odborného pohledu to je trošku nonsens. Moderní demokracie se totiž snaží o hledání konsensuálních řešení, snaží se o to, aby co nejméně lidí ve společnosti mělo pocit, že politická rozhodnutí jdou v jejich neprospěch. Zejména tzv. konsociační demokracie jako třeba Belgie, Nizozemsko, Švýcarsko nebo Rakousko jsou země, kde se vždy snažili uplatňovat takové řešení, v němž by bylo zapojeno co nejširší spektrum politických stran. Jednoduše řečeno – tyto typy vlád hledají shodu, hledají řešení, která budou přijatelná pro co nejširší část společnosti.

Jenže problém referendum je, že vedou přesně k pravému opaku. Radikálně roz-

dělují: Buď jste pro, nebo jste proti, vítěz, nebo poražený. Nic mezi tím, žádný konsensus. Když lidé podporují referenda, tak se vždy vidí na straně vítězů a málokdy počítají s tím, že mohou skončit mezi těmi 49 procenty poražených. Zajímalo by mě, zda by je podporovali, kdyby si uvědomili, že mohou přijít velmi radikální řešení a oni se mohou stát velmi snadno poraženými nebo velmi dlouho poraženými.

— Řada evropských zemí ale referenda využívá. V čem je tedy podle vás nebezpečí?

Ve většině zemí, kde se masivněji referendum používá nebo používalo, nebylo naplněním ideálu, který si s ním většina lidí spojuje – to jest většího podílu občanů na politickém rozhodování. Podívejme se například na Francii páté republiky, tedy období od roku 1958. Prezident Charles de Gaulle vypisoval řadu referend, která ale nikdy primárně nesloužila k tomu, aby se mohli lidé více účastnit politického rozhodování. On je využíval k posílení své pozice na úkor parlamentu. Na druhou stranu byl de Gaulle takový formát, že v roce 1969 odstoupil po oznámení odmítavého výsledku referenda, protože to vyhodnotil tak, že ztratil podporu. Mimochodem, bylo to referendum o transformaci Senátu.

Když se podíváme na předválečné Německo a referenda, která vypsal Adolf Hitler a která měla masivní volební účast a obrovskou podporu, tak z toho mrazí. Německo dobře vědělo, proč po druhé světové válce zakázalo používání referenda na spolkové úrovni. My totiž víme, že pomocí politické propagandy lze se společností poměrně snadno a efektivně manipulovat. Za takových okolností je referendum extrémně nebezpečný nástroj. Pomocí referenda lze

snadno destruovat demokracii. A zpátky už se to vrátit nedá.

— Zastánci referend obvykle zmiňují jako příklad k následování Švýcarsko...

Ano, tam referenda fungují dlouhodobě a skutečně se používají k tomu, k čemu by primárně měly sloužit. Ale Švýcarsko se od nás liší hned v několika zásadních věcech: má stovky let trvající demokracii, ve které jsou lidé politicky socializováni, dobře systém znají, rozumí mu. Navíc jejich referenda jsou provázána nestrannými informačními kampaněmi. Vláda připraví pro všechny občany materiály s argumenty pro i proti, na základě kterých se mohou fundovaně rozhodnout. Nevěřím, že by to tak bylo i u nás. A přes to všechno, co jsem právě uvedl – že jsou to demokraté, umí pracovat s informacemi, jsou zvyklí zvažovat a hlasovat, tak to bylo Švýcarsko, které právě kvůli referendu zavedlo volební právo pro ženy až v roce 1972 a do OSN vstoupilo až na konci 20. století. Tedy i tato země se dopustila řady věcí, které by ve státech se standardní zastupitelskou demokracií nebyly možné. A teď si představte, že takový systém přenesete do země, která má mladou demokracii a společnost, která je velmi slabě přesvědčena, že demokracie je nejlepší způsob vládnutí. To je poukázka na obrovský průšvih.

— Jste, co se týká vývoje české politiky a změny zdejší politické kultury v nejbližší době, optimista?

V posledních letech příliš optimistou nejsem, nemám k tomu moc důvodů. Nedělám prognózy, ale také nemám příliš důvodů si zatím myslet, že by se česká politika kvalitativně zlepšila. Zatím to tak nevypadá. Ale velmi rád bych se mýlil.

reportáž

text a foto: Milada Hronová

Univerzita na cestě...

Je šest hodin ráno. Do aut před rektorátem Univerzity Palackého se nakládají USB lampičky, hlavolamy, odznaky, klíčenky a spousta dalších drobností s logem UP. Navrch se přidávají krabice s archy s nabídkou oborů, propagační materiály menzy i kolejí a barevné záložky s termíny přijímacích. A úplně nakonec se – nenakládá, ale nastupuje rektor Jaroslav Miller. Propagační jízda, jejímž cílem je Bratislava, přesněji studenti Gymnázia Bilíkova 24, začíná.

„O slovenské studenty máme eminentní zájem, jsou totiž často motivovanější než čeští. Asi je to i proto, že když už se maturant vydá studovat do zahraničí, snaží se většinou o co nejlepší výsledek. Na slovenských studentech je skutečně hodně vidět, že chtějí uspět. Patří na naší univerzitě mezi dvacet až třicet procent nejlepších,“ říká Jaroslav Miller. I proto je rektor druhé nejstarší univerzity v zemi přesvědčen, že cesta za slovenskými studenty vybraného gymnázia není marná. Univerzity se podle něj musejí poohlížet po uchazečích ze zahraničí. „Studenti z celého

světa jsou už běžnou součástí naší univerzity. Českých studentů je, i vzhledem k nižším populačním ročníkům, méně, ale hlavně – vždy je lepší, když si vysoká škola může vybrat z většího počtu zájemců ty lepší,“ vypráví v autě mířícím po dálnici do slovenské metropole.

Na bratislavskou spanilou misi se spolu se studenty z různých fakult vydává podruhé. Stejně jako při loňské premiéře školu na této akci podpořilo Velvyslanectví ČR na Slovensku a přidat by se k olomoucké skupině v Bratislavě měla i velvyslankyně Livia Klausová.

zkratky:

BAK – bakalářské studium

MAG – magisterské studium

NAV – navazující magisterské studium

DOK – doktorské studium

Po dvou hodinách cesty parkujeme před prosklenou budovou gymnázia. Patří k prestižním školám na Slovensku a je pyšné, že je bilingvní. Studenti se tu učí ve slovensko-německých a slovensko-anglických programech, takže mají u maturity solidní výbavu pro studium v zahraničí. Je logické, že řada z nich míří i do Olomouce.

Se studenty se setkáváme v jídelně. Těsně před obědem dostávají naservírovanou pořádnou porci informací o UP a sestava je vskutku reprezentativní. Zdraví je česká velvyslankyně: „Dobrá je podle mne ta škola, jejíž absolventi se dostávají na prestižní univerzity a po jejich absolutoriu mají dobré uplatnění. Jsem ráda, že absolventi vašeho gymnázia směřují i na Univerzitu Palackého,“ říká Livia Klausová.

Mladým Slovákům a Slovenkám olomouckou univerzitu představuje rektor, kterého doplňují další členové výpravy, včetně těch, kteří ještě před pár lety seděli v lavicích stejné školy a dnes mají na sobě trička s logem UP. Právě jejich příklad asi táhne nejvíc. Přesvědčili třeba Rebeku Průmerovou. Usměvavá brunetka, studentka slovensko-německé sekce, vůbec nepřemýšlí, že by vysokou školu absolvovala na Slovensku. „Jsem rozhodnutá. Chtěla bych studovat me-

dicínu a byla jsem přesvědčená, že v německy hovořících zemích. Po prezentaci Univerzity Palackého teď zvažují i Olomouc. Je blíž a zdá se mi kvalitní,“ přemýšlí nahlas. Obdobně uvazuje i její spolužačka Karolína Detvanová, která chce v cizině studovat filozofii. „Slovensko je sice krásné, ale vysokoškolská nabídka tady není dostatečně pestrá. Chci se učit jazyky a chci se osamostatnit, i proto půjdu studovat do jiné země,“ říká s jasnou představou o své budoucnosti.

„UP menu“ si poslechla zhruba stovka středoškoláků a podle Ondřeje Martínka z oddělení komunikace má osobní kontakt se středoškoláky jasný pozitivní dopad. „Za studenty jezdíme nejen do Bratislavy, ale i do Košic a do Nitry. Chystáme se i do Trnavy a Žiliny. Myslím, že i díky tomu studuje na naší univerzitě oproti loňsku o 200 Slováků víc,“ říká po více než dvouhodinové prezentaci.

Všechny nálepky, plakety i materiály v modrobílých barvách jsou rozdány, všechny otázky zodpovězeny, studenti se rozcházejí a univerzitní skupina pokračuje v programu: čeká jí oběd s velvyslankyní, položení věnce k bratislavskému památníku Františka Palackého a cesta domů s vědomím, že i v době sociálních sítí má osobní kontakt a příklad stále něco do sebe.

UNIVERZITA PALACKÉHO NA VELETRŽÍCH VZDĚLÁVÁNÍ

Tyto akce celkem navštívilo téměř 65 000 lidí
Meziročně stoupl počet přihlášek o 14 %

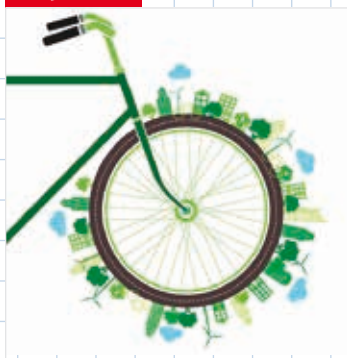

Počet přihlášených studentů ze Slovenska v roce 2018

	BAK	MAG	NAV	DOK	CELKEM
Cyrilometodějská teologická fakulta	4	2	3	0	9
Lékařská fakulta	0	1109	0	2	1111
Filozofická fakulta	334	0	75	0	409
Přírodovědecká fakulta	224	0	66	1	291
Pedagogická fakulta	42	1	21	0	64
Fakulta tělesné kultury		0	48	0	113
Právnická fakulta	4	28	2	0	34
Fakulta zdravotnických věd	73	0	42	0	115
SLOVÁCI CELKEM	746	1140	257	3	2146

doporučuji

sport

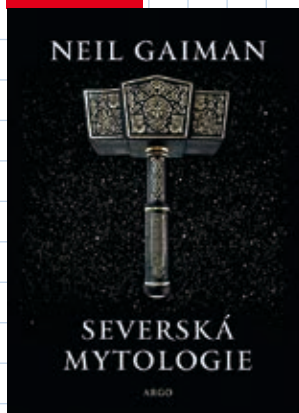

Daniel Mikeška, oddělení pro rozvoj a vnější vztahy FTK

Fanoušci městské cyklistiky by si neměli nechat ujít nový checkpointový závod **UrbanBajkRejs**, který se v ulicích Olomouce pojede v úterý 17. dubna 2018. Trasa napříč Olomoucí zavede účastníky na známá i méně známá místa, povoleno je použití městských kol, single speedů, fix biků a podobných cyklospecialit vhodných pro městskou cykломobilitu. Akce začíná v 16.30 v přístavišti Ololodi na Envelopě.

DOBRY TIP!

kniha

Petr Kolář, odborný asistent Ústavu fyzioterapie FZV

Převyprávění klasických severských mýtů je krásnou pohádkou pro milovníky mytologie, která nabízí pohled na lidskou podobu severských bohů, jejich vrtochy, naschvály i osobnostní rysy. Dozvíte se také, jak získal Tór své proslavené kladivo, kdo a jak postavil zeď kolem Ásgardu nebo co bude následovat po konci světa zvaném Ragnarok. **Severská mytologie** tak dává čtenáři nahlédnout do koloběhu vzniku, běhu i zániku světa, jak jej chápali staří Severané.

výstava

Zdena Loutocká, samostatná odborná účetní, Rektorát UP

Nejen těm, kteří se vypraví do Bratislavy, doporučuji navštívit výjimečné **muzeum moderního umění – Danubiana**. Neuvěřitelně citlivá architektura splývající s přírodou poskytuje nezapomenutelné pohledy nejen uvnitř galerie, ale i v přilehlém parku, kde jsou vystavena sochařská díla slovenských i světových autorů. Kromě stálé expozice zde můžete obdivovat i krátkodobé výstavy. Danubianu najdete asi 18 km od Bratislavy u obce Čunovo.

hudba

Lucie Koutníková, studentka oboru Právo, PFUP

Často kolem sebe slyším někoho litovat, že neumí na žádný hudební nástroj. Přitom existuje nenáročný způsob, jak tuto ambici naplnit a stát se součástí hudby, což považuji za naprosto kouzelný a uvolňující okamžik. Doporučuji **ukulele** – jeho cena se pohybuje od šesti set korun do pár tisíc, má čtyři struny, které je díky jeho malému tělu velice jednoduché ovládnout. Svou oblíbenou píseň se naučíte za dva večery a nevěříte-li teď, budete se divit pak, jak vás tahle „malá kytárka“ chytne a jen tak nepustí.

doporučuji

web

Andrej Pavlovič, vědecký pracovník Centra regionu Haná pro biotechnologický a zemědělský výzkum

Webové stránky **Science Daily** a **EurekaAlert** přináší denně zajímavé informace o vědě. Lze na nich najít zprávy o převratných objevech, ale i různé zajímavosti ze světa přírody. To vše zpracované pro veřejnost srozumitelným a zajímavým způsobem. Mám k oběma osobní sympatie mimo jiné i proto, že popularizovaly dva články, na nichž jsem se podílel.

www.sciencedaily.com

Musím kouknout...

film

Michal Štverák, student Katolické teologie CMTF, předseda Vysokoškolského katolického hnutí Olomouc

Maskovaný, dnes bychom řekli terorista, v tehdejší situaci však britský národní buditel či obroditel, se v masce Guye Fawkesa snaží upozornit britské občany na krutost, fašizaci a totalitnost jejich společnosti, jejíž vytvoření sami umožnili. Ačkoli jsem film **V for Vendetta** viděl před několika lety, dnes mi při jeho zhlédnutí skoro běhal mráz po zádech, jako bych viděl českou otupělou společnost. Razantní promluvy hlavního hrdiny jdou až na kost, odhalují smutnou pravdu o snadno zmanipulovatelném davu. Kéž by nám bylo i zhlédnutí filmu k poučení.

Olomouc má díky univerzitě unikátní meteorologický varovný systém

Město Olomouc má od letošního roku účinný nástroj pro ochranu svých obyvatel. Na rizika spojená s výkyvy počasí a souvisejícími nebezpečnými meteorologickými jevy upozorňuje v tuzemsku ojedinělý Městský

meteorologický varovný a sledovací systém MEMWACS. Vytvořil ho geograf a klimatolog Miroslav Vysoudil z přírodovědecké fakulty, který s ním uspěl v soutěži Univerzita městu.

Základem systému se stala již dříve vybudovaná metropolitní síť meteorologických stanic, která dosud sloužila pro výuku a výzkum. „Stanice umíme naprogramovat tak, aby v případě potřeby vydaly varovnou SMS. Systém ji pošle kompetentnímu pracovníkovi magistrátu, který situaci vyhodnotí a v případě možného ohrožení distribuuje zprávu dál obyvatelům. Jde o vysoce efektivní prostředek pro včasné varování obyvatel před nebezpečnými meteorologickými jevy a Olomouc je jedním z mála, ne-li jediným městem v tuzemsku, kde podobný systém funguje,“ uvedl Vysoudil.

Varovné zprávy odcházejí ze stanic nejen v Olomouci, ale i v Hlubočkách a Bystročicích. Děje se tak například v případě nadměrných srážek či silných nárazů větru. Tyto znalosti jsou důležité pro analýzu rizik a prevenci závažných nehod a havárií i takzvaných bleskových městských povodní.

„Pro ochranu obyvatelstva mohou být významná i opatření před riziky, jež souvisí s extrémně vysokými či nízkými teplotami. Nízké teploty mohou doprovázet teplotní inverze a mlhy, a negativně tak ovlivňovat rozptylové podmínky v ovzduší nebo ohrožovat silniční dopravu. Naopak dlouhodobě vysoké teploty obecně představují zátěž pro obyvatelstvo a pro část městské populace, zejména malé děti a starší občany, mohou vytvářet zdravotní riziko. Stanice proto reagují i na dlouhodobě vysoké či nízké teploty vzduchu,“ doplnil Vysoudil, mimo jiné autor knihy Podnebí Olomouce.

Na základě vyhodnocení přijatých zpráv může magistrát informovat obyvatele města o možném nebezpečí prostřednictvím internetových stránek, chytrých zastávek městské hromadné dopravy, místních médií či SMS zprávami a přijmout potřebná preventivní opatření.

zkušenost

text: Martin Višňa
foto: archiv K. Krumpálové

Sedm let v Šanghaji: studium, tai chi a nakonec Olomouc

Asi není větší idolu mezi milovníky bojových umění, než je Jackie Chan. Jako svého hrdinu ho měla i Kateřina Krumpálová, která žila dlouhých sedm let v Číně. Tam studovala tradiční bojová umění, získala doktorský titul, a dokonce se i provdala. Náhoda tomu pak chtěla, aby pracovně zakotvila na Univerzitě Palackého, na oddělení pro zahraniční spolupráci fakulty tělesné kultury.

„Přišlo mi zajímavé studovat čínská bojová umění na univerzitě. Chtěla jsem cvičit a zároveň u toho poznávat čínskou kulturu, myslela jsem, že to bude rychlejší cesta než chodit na sinologii nebo hodiny čínštiny. I když jsem tenkrát na Západočeské univerzitě, kde jsem absolvovala bakalářské studium, úspěšně prošla výběrovým řízením na studijní pobyt na Tchaj-wanu, sama jsem obepsala všechny čínské univerzity, které jsem našla, a čekala, jestli odpoví. Odpověděly dvě, tak jsem si vybrala Šanghaj,“ vzpomíná Kateřina Krumpálová na počátek své čínské sedmiletky.

Nesnadné začátky

První dny v novém působišti nebyly snadné, zejména kvůli orientaci v neznámém prostředí a komunikaci, když základy čínštiny studentce z Česka nestačily a s angličtinou byli na štíru místní. Brzy se však jakýmsi společným jazykem stalo cvičení. „Postupně jsme se učili my od nich, oni od nás a nějak jsme komunikovali. Tam jsem se vlastně naučila mluvit čínsky rychleji než v hodinách, protože člověk slyší leccos několikrát dokola,“ tvrdí Kateřina, která se vedle studia čínštiny či historie zdejších bojových umění věnovala tréninkům tai chi, moderního wushu, zdravotního qigongu a později i čínského wrestlingu.

Na tai chi a jeho propagaci v západní Evropě se zaměřila i ve své disertační práci, obhájené koncem loňského roku. „Ale nebylo to snadné. Nejprve jsem změnila vedoucího, skoro dva roky jsme hledali nejvhodnější téma, nedařilo se nám najít společnou řeč. Problém byl mimo jiné i v tom, že v Číně vidí Evropu jako celek. →

„Přišlo mi zajímavé studovat čínská bojová umění na univerzitě. Chtěla jsem cvičit a zároveň u toho poznávat čínskou kulturu, myslela jsem, že to bude rychlejší cesta než chodit na sinologii nebo hodiny čínštiny.“

Kateřina Krumpálová
(* 1987)

Absolventka bakalářského oboru Cizí jazyky pro komerční praxi na Západočeské univerzitě v Plzni a magisterského a doktorského studia tradičních čínských sportů na Shanghai University of Sport. V současnosti zaměstnankyně a lektorka Fakulty tělesné kultury UP. Od třinácti let se věnuje čínským bojovým uměním, aktuálně je trenérkou české reprezentace tai chi a rozhodčí.

Maximálně rozlišují západní a východní Evropu a už nevidí rozdíly mezi jednotlivými zeměmi. Takže jsem si navržená téma Vývoj propagace a dnešní propagace tai chi v západní Evropě poněkud zúžila a upravila, aby to šlo vůbec napsat. Ze spolupráce s vedoucím jsem ale byla dost rozladěná,“ přiznává Krumpálová.

Ve vězení

Studijní nesnáze vyvažují některé pozitivní dojmy z běžného života v čínském velkoměstě. „Život tam nekončí v osm nebo v deset večer, tam to žije pořád. Když si ve dvě v noci vzpomenete, že chcete jít na jídlo nebo prostě ven, je pořád živo, najdete otevřené restaurace nebo obchody. A také mě zaujalo, že v parcích vedle sebe dělají skupinky lidí různé aktivity, ale nikdo na nikoho nekouká jako na blázna. Naopak, lidé tu jsou velmi družní, a pokud je zaujme, co děláte, chtějí to zkusit s vámi. To je úplně něco jiného než u nás,“ popisuje.

Cenzura podle ní není tak hrozná, jak je u nás často popisováno, a co se týče třeba internetu, dá se obejít. V šanghajských ulicích se cítila bezpečně, v noci se nebá-

la chodit po venku sama. Kvůli své nepozornosti si ale vyzkoušela pobyt za mřížemi. Propadlo jí totiž vízum a skončila v cele předběžného zadržení a u výslechů. „Byla jsem z toho hrozně vystrašená. Známi mi říkali, že je to velký problém, že mě můžou i vyhostit. Nakonec jsem zaplatila pokutu kolem šesti tisíc korun. To však nic nemění na tom, že sedět za mřížemi není úplně příjemné,“ vrací se k jednomu ze svých nejhorších zážitků.

Manželství přes půl světa

K těm příjemnějším naopak patří svatba. Během studia se totiž dala dohromady s nynějším manželem, čínským šampionem v judu. „Naši z toho nebyli zrovna nadšení,“ připouští. „Na čínském venkově se ještě drží řada tradičních zvyků, ve městech ale přejímají hodně vlivů ze Západu. A snaží se hrát co nejvíce na city. Takže když jsem stála s tátou na pódiu a čekala na pokyn, moderátor přišel s tím, ať si mě táta naposledy prohlédne, že mě za chvíli předá ženichovi. Nechtěla jsem ale, aby tátu rozbrečel, tak jsem mu přeložila něco trochu jiného,“ vzpomíná na veselku v Číně.

S manželem se vídají několikrát do roka. On se věnuje práci a tréninku v Šanghaji, ona nastoupila na fakultu tělesné kultury. Cesta do Olomouce přitom v Šanghaji začala. Když před časem tamní univerzitu navštívila delegace z fakulty, provedla je po škole a po městě. Tehdejší proděkan a současný prorektor pro zahraničí Martin Kudláček jí po ukončení studia nabídl pozici v Olomouci. A slovo dodržel. Kateřina má na starosti rozvíjení vztahů s čínskými školami, výuku tai chi pro studenty, zaměstnance a veřejnost a vůbec propagaci bojových umění a čínské kultury.

V Olomouci se jí líbí, jako doma se tu ale zatím necítí, chybí jí zázemí, rodina, přátelé, oblíbená místa. Svá pouta v Česku ovšem po sedmi letech v Číně upevňuje, mimo jiné byla letos zvolena trenérkou české reprezentace v tai chi a zvažuje založení vlastní akademie zaměřené na čínská bojová umění. A zájemcům o studium či pracovní stáž v Číně vzkazuje: „Určitě to bude stát za to. Člověk ale musí sám vědět, co od toho chce, a nečekat, že ho někdo vezme za ručičku.“

absolvent

text: Eva Hrudníková
foto: archiv PS

Pavel Sladký: Právník ve službách státu

Pracovní povinnosti zavedly Pavla Sladkého do mnoha zemí světa. Zůstává pouze jediný kontinent, kam ho pracovní příkaz ještě neposlal, a tím je Austrálie. „Navštívil jsem hodně koutů světa, ale neviděl jsem nikde dva národy, které by měly k sobě tak blízko, jako mají Češi a Slováci,“ říká Pavel Sladký, absolvent Právnické fakulty Univerzity Palackého a velký olomoucký patriot. Moc dobře ví, o čem mluví. Už čtrnáct let pracuje pro českou diplomacii, nyní má na vizitce pod svým jménem napsáno „zástupce velvyslankyně České republiky na Slovensku“.

„Pokud je Brno a vila Tugendhat symbolem rozdělení Československa, tak Olomouc a Univerzita Palackého mají možnost být symbolem užší spolupráce Čechů a Slováků.“

Právníkem chtěl být Pavel Sladký od mala. V rodině žádného právníka neměli a ani v Olomouci, odkud pochází, se v době jeho dětství práva studovat nedala. „Až za mých studií na gymnáziu, na počátku devadesátých let, byla právnická fakulta znovuobnovena. Rok před matu-

ritou jsem ještě chodil na přípravný kurz a ten mě utvrdil v tom, že práva jsou pro mě správnou volbou.“ Rád vzpomíná na rodinnou atmosféru na mladičké fakultě, kdy se všichni studenti v ročníku znali. Hned nato jmenuje osobnosti, které jej výrazně ovlivnily. →

„Například vyučující právních dějin, profesor Eduard Vlček nebo docent Jiří Bílý, byli skvělí. Zapomenout nelze ani na docenta Damiána Němce, který nás učil církevní právo. Myslím si, že církevní právo by mělo být povinný předmět, tak jak tomu bylo za nás,“ říká a přidává radu pro dnešní studenty. „Nepodceňujte právní základy – římské právo, právní dějiny, právní teorii. Pro studium práva a výkon právní praxe jsou klíčové. Právní řád se neustále vyvíjí, proto je třeba znát základní instituty, jejich dějiny a interpretaci.“

Když vzpomíná na akademiky, u jednoho jména se na chvíli zastaví. „Mezinárodní právo veřejné nás učil profesor Vladislav David. Právě on mě přitáhl k tomuto právnímu oboru. Byl i oponentem mé diplomové práce. Přísným oponentem! A tak to má být.“ Později společně napsali dvě učebnice mezinárodního práva veřejného.

Po absolutoriu v roce 2002 se Pavel Sladký vydal studovat postgraduálně mezinárodní právo na Univerzitu Karlovu a současně pracoval jako právník se zaměřením na správní právo na olomouckém magistrátu. Jeden semestr také stihl přednášet na olomoucké fakultě. A pak už přišel rok 2004. Uspěl ve výběrovém řízení a dostal se do „služeb státu“. Tam je doposud.

Nejprve pracoval jako právník na mezinárodněprávním odboru Ministerstva zahraničních věcí ČR, byl i právním po-

radcem Stálé mise ČR při OSN v New Yorku, konzulem na českém velvyslanectví ve Vídni nebo šéfem kabinetu náměstka člena vlády na ministerstvu zahraničí. Ve svém životopise má i jedno české prvenství. Stal se vůbec prvním českým pozorovatelem podle Smlouvy o Antarktidě. V oblasti kolem jižního pólu strávil přes měsíc na ledoborci, aby dohlížel, zda jsou naplňována pravidla a povinnosti vyplývající z této smlouvy.

Od července 2016 pracuje jako zástupce velvyslankyně na Slovensku a vedoucí politického oddělení naší ambasády. Podle něj jsou vztahy obou zemí pětadvacet let od rozdělení federace velmi dobré. „O skvělých vztazích svědčí mimo jiné vysoká frekvence návštěv nejvyšších státních představitelů,“ podotýká.

Přestože Pavla Sladkého již čtrnáct let pracovní příkazy posílají do různých koutů světa, nebo možná právě proto, doma se cítí na jediném místě, na Čuhácku – v oblasti jižně od Olomouce v okolí Kožušan. „Rád se vracím domů. Žil jsem tu pětadvacet let. Olomouc je krásné a jedinečné město. Při studiu mezinárodního práva jsem si navíc uvědomil, že Olomouc je živou učebnicí tohoto právního odvětví.“

A přidává příklady z historie města. „Již v osmnáctém století při obléhání města Prusy naše město jednáním dosáhlo, aby byl sloup Nejsvětější Trojice ušetřen kanonády. Přitom ochrana památek

při válečných konfliktech je v mezinárodním právu otázka až dvacátého století,“ srovnává. Další zajímavostí je Olomoucká punktace z roku 1850, pokus o hegemonii Rakouska v Německém spolku. V současných mezinárodních organizacích jsou si státy rovny. „Také vojenské pohřebiště v Černovíře je dokladem své doby. Dnes už se oběti válek pohřbívají podle jiných mezinárodních pravidel. Kauza Jihoslovanského mauzolea ukazuje, jak složitá může být otázka sukcese do nemovitého státního majetku v zahraničí. Nebo jiný příklad z mezinárodního práva, přistání Američanů na Měsíci. Začátkem sedmdesátých let dvacátého století – v době tuhé normalizace – Olomoučané odhalili pomník americkému ‚malému kroku pro člověka, ale velkému skoku pro lidstvo‘.“

Patriotismus Pavla Sladkého podtrhují i jeho koníčky. Zajímá se o regionální kartografii a historii. Doma v koupelně mu visí modrobílý ručník fotbalové Sigmy Olomouc.

V úzkém kontaktu zůstává i se svou univerzitou. Snaží se Slovákům přiblížovat osobnost Františka Palackého, který studoval v Trenčíně a žil v Prešpurku, dnešní Bratislavě. „Pokud je Brno a vila Tugendhat symbolem rozdělení Československa, tak Olomouc a Univerzita Palackého mají možnost být symbolem užší spolupráce Čechů a Slováků,“ dodává Pavel Sladký.

Pavel Sladký (* 1978)

Po maturitě na Slovanském gymnáziu v Olomouci absolvoval Právníckou fakultu Univerzity Palackého. Tituly JUDr. a Ph.D. získal na Univerzitě Karlově v Praze. Odborník na mezinárodní právo veřejné pracuje pod hlavičkou Ministerstva zahraničních věcí od roku 2004. Od července 2016 je zástupcem velvyslankyně ČR na Slovensku.

text: Ivana Pustějovská
foto: Gabriela Knýblová

Tanec v letu

Vypadá lehce, elegantně a může zlepšit i vaši kondici. Reč je o závěsné akrobacii na šálách, disciplíně, která se pomalu dostává do povědomí lidí. Zásahu na tom má i Lucie Kovářová, studentka oboru Teorie a dějiny dramatických umění na Filozofické fakultě UP.

Závěsné akrobacii na šálách se věnuje od roku 2012 a několik let vede i řadu kurzů pro veřejnost. „Je to disciplína takzvaného nového cirkusu a je to vlastně tanec v letu, kdy se propojí moderní tanec a choreografie ve výškách. Nový cirkus spojuje různé druhy umění – artistické prvky, hudbu, tanec, výtvarné umění nebo i film. Vznikl na konci sedmdesátých let ve Francii, postupně se rozšířil přes Německo, Anglii až do Kanady. Tam také vznikl dnes už světový fenomén – soubor Cirque du Soleil. U nás se první takové soubory začaly objevovat na začátku devadesátých let,“ vysvětluje Lucie Kovářová.

Sama se poprvé seznámila s tímto uměním v době studií moderního tance na ostravské Janáčkově konzervatoři, kdy se zúčastnila workshopu pražského souboru Cirk La Putyka, který se novému cirkusu věnuje. „Chytl mě to a od té doby závěsnou akrobacii na šálách dělám.“ To, co někoho děsí, ztratit při pohybu pevnou půdu pod nohama, Lucii fascinuje. „Je to částečně adrenalin a částečně něco úplně nového, co hodně lidí nezná,“ popisuje, co jí na tanečně-akrobatické disciplíně přitahuje.

Se šálami a jejich možnostmi ochotně seznamuje zájemce, v Ostravě vede kurzy, a jak říká, určené jsou všem. „Když přijdete, nemusíte umět vůbec nic, všechno vás naučím. Na mé lekce chodí děti, maminky s dětmi i dospělí všeho věku až skoro po babičky. Hlásí se ke mně lidé, kteří už nechtějí chodit do klasického fitka, ale přitom se chtějí hýbat, něco pro sebe dělat a vyzkoušet něco nového. Připravujeme se postupně, první

půlrok jen posilujeme, nejsme hned v osmimetrových výškách, ale jen v metru, maximálně dvou, máme pod sebou pro každý případ zíněnky. Nahoru jdeme až po té, kdy se tělo trochu vypracuje, vlastně si vzpomene, jaké všechny svaly má,“ říká s úsměvem studentka třetího ročníku FF.

Pro tréninky závěsné akrobacie není úplně snadné najít vhodné podmínky, v Olomouci je například nenašla. „Potřebujete mít dostatečně vysoký prostor a konstrukci, na kterou šálu o minimální délce šest metrů zavěsíte. Aby to bylo bezpečné, konstrukce musí unést jednu až dvě tuny. Materiál na šály je podobný leteckému hedvábí, tedy pružná a pevná tkanina.“

O kurzy i workshopy Lucie Kovářové je v Ostravě velký zájem. „Myslím, že lidi přitahuje, jak je to vizuálně zajímavé, zvláště pokud se přidá nějaká tematická choreografie a hudba. Závěsná akrobacie na šálách je velká show. Stojí za to ji zkusit.“

Operatér ve fraku

Prof. Dr. Franz Groh (1823–1899)

K nejvýraznějším olomouckým osobnostem 2. poloviny 19. století náležel chirurg Franz Groh, ředitel Moravských zemských všeobecných ústavů (nemocnice spravované moravskými zemskými úřady), jež od roku 1785 sídlily ve zrušeném klášteře minoritů (nyní boční trakt a zadní trakt renovovaného areálu Filozofické fakulty UP, Křížkovského 10). Grohova marciální postava s mohutným plnovousem napovídala, že než byl v roce 1858 jmenován profesorem chirurgie a očního lékařství na Medicínsko-chirurgickém studiu, jež školilo ranhojiče a porodní asistentky, a primářem chirurgického oddělení výše uvedené nemocnice, sloužil v hodnosti plukovního lékaře v pražské garnizónní nemocnici.

Rodák z Kouřimi a vojenský lékař
František (Franz) Groh se narodil 7. ledna 1823 v Kouřimi (21 km západně od Kolína) v čp. 44, jeho otcem byl, jak udává ma-

trikový záznam, „městský lékař“ František Groh, jeho matka Apollonie byla dcerou kouřimského řeznického mistra Františka Opitzte (psaného „Vopitz“). Vyrůstal evidentně v českém prostředí, neboť češtinu dobře ovládal, jeho školení ovšem probíhalo v německém jazyce, a tak své matrikové české křestní jméno nahradil jeho německým ekvivalentem.

Otcovo povolání Franz Groh následoval – po gymnazijních studiích v Praze a prvním roce na Lékařské fakultě Karlo-Ferdinandovy univerzity tamtéž přestoupil na Lékařskou fakultu Vídeňské univerzity, na níž byl 6. srpna 1846 promován doktorem medicíny. Byl poté zaměstnán jako suplent chirurgie a očního lékařství na vídeňském Josephinu, založeném roku 1784 císařem Josefem II. jako lékařsko-chirurgická akademie vzdělávající vojenské lékaře a chirurgy. Působil jako vojenský lékař v Uhrách, ve Vídni, v Miláně a – jak již bylo uvedeno výše – jako plukovní lékař v pražské garnizónní nemocnici. Co přimělo pětaticetiletého chirurga Groha z armády vystoupit, je otázka, nejspíše ho k odchodu do Olomouce zlákal zde nabízené místo profesora medicíny a chirurgický primariát.

Operace bez asepse a antiseptiky

Franz Groh publikoval celkem jedenáct medicínských pojednání, v nichž popsal svoje chirurgické výkony, o svých operacích (uskutečnil jich přes tři tisíce) si vedl záznamy a svoje pacienty fotografoval před operačním zákrokem a po něm (tyto záznamy a fotografie jsou nyní uloženy ve Státním okresním archivu v Olomouci). Nejvýznamnější je Grohova monografie o využití elektrolýzy v lékařství (tj. působení stejnosměrného elektrického proudu na lidské tkáně) z roku 1871. Používal

již elektroskalpel, vynikl jako operatér močových kamenů a nádorů, dovedně napravoval vymknuté ramenní a kyčelní klouby, těžká zranění končetin musel řešit jejich amputací. Věnoval se též očním operacím, zejména extrakcím očního zákalu.

Jako válečný chirurg se Groh uplatnil v prusko-rakouské potyčce u Tovačova 15. července 1866. Neuznával však aseptiku (tj. opatření a postupy bránící kontaminaci sterilního prostředí mikroorganismy) ani antiseptiku (tj. postupy a opatření, které mají za cíl odstranit patogenní mikroorganismy z povrchu kůže, sliznic nebo tkání) a k operačnímu stolu přistupoval oděn do fraku. Byl též odpůrcem sádrových obvazů, neboť dával přednost lepenkovým a škrabovým obvazům zavedeným belgickým lékařem a chirurgem Louišem Josephem baronem Seutinem, jež bylo nutno denně vyměňovat. K historiografii olomoucké univerzity přispěl Franz Groh roku 1878 publikováním chronologického přehledu jejích dějin, uzavřených s výjimkou teologické fakulty posledními rigorózy posluchačů medicínsko-chirurgického studia roku 1875.

Olomoucký starosta Richard Fischer o Franzi Grohovi

Prof. dr. Franz Groh zemřel v Olomouci 5. června 1899 na cirhózu jater, dožil se tedy otevření prvního pavilonu nové zemské nemocnice na Tabulovém vrchu dne 19. srpna 1896. Meziválečný olomoucký starosta Richard Fischer ho právem zařadil do svého *Olomouckého památníku 1848–1918* z roku 1938. Když vylíčil Grohovy životní osudy a vypočetl jeho četná „vyznamenání i z nejvyšších míst“, zejména jmenování rytířem Řádu Františka Josefa, konstatoval: „Účastnil se pilně českého společenského života.“

Franz Groh.

Doktor medicíny a chirurgie, c. k. profesor, operatér atd. Rytíř Řádu Františka Josefa, nositel Zlatého záslužného kříže s korunou, nositel Zlaté medaile za umění a vědu, ředitel Olomoucké všeobecné nemocnice.

Dobová litografie. Státní okresní archiv v Olomouci.

Shauna O'Brien pochází z Dublinu, kde také na Trinity College absolvovala doktorské studium. Na pedagogické fakultě UP učí v Ústavu cizích jazyků Britské divadlo.

Sula ndeachaigh mé go dtí Ollscoil Palacký chun Béarla a mhúineadh, ní raibh mé riamh cheana i bPoblacht na Seice. Is tasc deacair é teacht 'ar an eolas' i dtír nua neamhchoitianta ach níos deacra fós nuair nach mbíonn teanga na tíre agat. In ainneoin sin agus mar gheall ar thacaíocht agus flaithiúlacht mo chomhghleachaithe agus cairde sa Roinn Teangacha Eachtrannacha i nDámh an Oideachais, ní raibh sé i bhfad go dtí gur éirigh mé níos compórdaí i mo thimpeallacht nua in Olomouc.

Sa chéad seimeastar, bhí an phribhléid agam cuid den litríocht a thug spreagadh dom ar dtús staidéar a dhéanamh ar litríocht an Bhearla a mhúineadh do na mic léinn. Freagraí cruthaitheacha agus díograiseacha a bhí ag na ndaltaí seo ar an litríocht, ó Shakeseare go Synge, rud a bhí mar chúis mhór áthais dom i rith an seimeastar.

Ar ndóigh bhí mé an-tógtha le háilleacht na cathrach, lena fhoirgnimh bhreátha agus séadchomharthaí stairiúla. Ach b'é an rud ba mhó a chuaigh i gcion orm ná cáirdeas agus cinéalta na Seicigh agus is fada a bheidh said i mo chuimhne.

Učít angličtinu na Univerzitě Palackého jsem přijela v září minulého roku. Do té doby jsem v České republice nebyla, takže jsem neznala ani Olomouc. Ocitnout se najednou v neznámé zemi může být samo o sobě stresující, a pokud k tomu ještě neovládáte jazyk, je to tím náročnější. Díky podpoře a velkorysosti mých kolegů a přátel z Ústavu cizích jazyků pedagogické fakulty jsem si ale na život v Olomouci rychle zvykla.

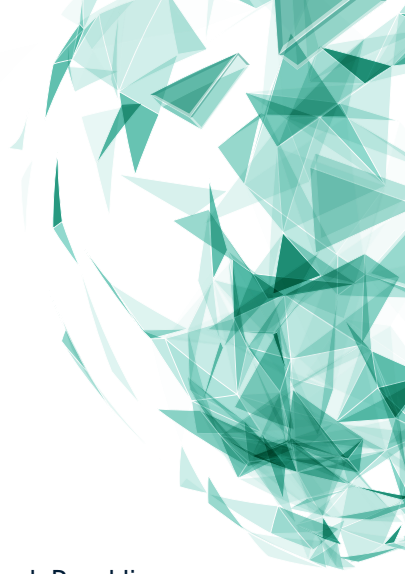
V úvodním semestru jsem se rozhodla představit studentům literaturu anglicky mluvících zemí. Zvolila jsem něco z toho, co mě osobně předtím přivedlo ke studiu anglické literatury. Byla radost pozorovat studenty, s jakým nadšením a tvůrčím způsobem se pustili do rozboru často obtížných literárních děl, se kterými se každý týden při výuce setkávali, ať již to byl Shakespeare nebo Synge.

Jako většinu lidí, kteří do vašeho města přijedou, i mě okamžitě okouzila krása Olomouce s jejími historickými budovami a památkami. Už teď ale vím, co si budu ještě dlouho pamatovat poté, až z Olomouce odjedu: bude to přátelství a laskavost všech lidí, se kterými jsem se zde setkala.

Jiný pohled.
V tomto duchu jsme připravovali jarní číslo Žurnálu, na jehož poslední stránku jste právě došli. Jiný pohled na svět, na politiku, na vědu, na život. Schopnost podívat se na známé věci, lidi či události jinak nebo očima někoho jiného je, myslím, to, co nás posunuje dál. Jiný pohled provokuje, burcuje, rozčiluje, inspiruje. Nechte se proto prosím inspirovat pohledem našich vědců, kteří zase o kousek dál posunuli hranice lidského poznání, rozčílíte se nad stavem politiky, jak ji analyzuje politolog Tomáš Lebeda, a třeba si srovnáte hodnoty podle Květy Princové. A když už budete dostatečně inspirováni, rozčílení i poučení, zavěste se do prostoru tak, jak to umí naše studentka Lucie Kovářová z titulní strany. Jen tak. Pro radost. Pro sebe. Pro jiný pohled na svět.

Dny plné jinakosti vám přeje
Ivana Pustějovská
vedoucí redakce médií UP

Building a hub for world-class research

24-26 April 2018, Palacký University, Olomouc, Czech Republic

Times Higher Education invites you to join us for three days of debate, discussion and analysis at the *THE* Research Excellence Summit: New Europe, taking place in Olomouc, Czech Republic.

Alongside a fantastic programme exploring key opportunities and challenges for higher education, the summit will also host the launch of the first-ever edition of the *THE* ranking for universities in New Europe, which covers research-intensive universities in the 13 newest EU member states.

Programme and speaker highlights:

RESEARCH AND REPUTATION – DEFINING NEW EUROPE

Robert-Jan Smits, director-general, research and innovation, European Commission

EXPANDING ALLIANCES TO EXPAND RESEARCH TALENT

Michaela Fritz, Vice-Rector for Research and Innovation, Medical University of Vienna • Jan Palmowski, secretary-general, Guild of European Research-Intensive Universities • Claire Wallace, director, New Europe Centre, University of Aberdeen

ESTABLISHING PARTNERSHIPS BETWEEN NEW EUROPE AND THE REST OF THE WORLD

Jirí Drahoš, professor and former president, Czech Academy of Sciences • Pierre Legrain, executive vice-president, development, Institut Pasteur • Claire O'Malley, pro vice-chancellor (global), Durham University • Tomáš Zima, rector, Charles University

Yuko Harayama

Executive member, Council for Science and Technology Policy, Cabinet Office of Japan

Pierre Legrain

Executive vice-president, development
Institut Pasteur

Claire O'Malley

Pro vice-chancellor (global),
Durham University

Robert-Jan Smits

Director-general of research and innovation, European Commission

World Rankings partner

Global media partner

Driving collaboration with our global partners

General university partner

University partners

Závislost
Oceány
Žraloci
Život online
Alkohol

www.afo.cz

2018

24-29/4

AFO

Academia Film Olomouc
53. Mezinárodní festival
populárně-vědeckých filmů

Koncert
šifrování
Vulkány
Věda v módě
ženy v disentu